TÜRK-İŞ

TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU YAYIN ORGANI

NİSAN 1983 SAYI: 169

İHMAL, ÖLÜM VE GÖZYAŞI GETİRDİ

GRİZU OLAYININ YANKILARI SÜRÜYOR.

YILMA «İŞÇİLERİ MEMURLAŞTIRILMASIN

AYLIK
EĞİTİM
VE
MESLEK
DERGİSİ

TÜRK-İŞ

TÜRKİYE
İŞÇİ SENDİKALARI
KONFEDERASYONU
YAYIN
ORGANIDIR

NİSAN
1983
SAYI: 169

FİATI :
YURT İÇİ 50 TL.
YURT DIŞI 3 DM.

●

SAHİBİ :
TÜRKİYE
İŞÇİ SENDİKALARI
KONFEDERASYONU
ADINA
GENEL BAŞKAN
**ŞEVKET
YILMAZ**

●

MÜESSESE
MÜDÜRÜ :
GENEL
TEŞKİLATLANDIRMA
SEKRETLRİ
YUSUF ZİYA KARA

●

SORUMLU
YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
**HÜSEYİN
EKMEKÇİOĞLU**

●

**İDARE VE YAZIŞMA
ADRESİ :**
TÜRK-İŞ
GENEL MERKEZİ
BASIN VE HALKLA
İLİŞKİLER BÜROSU
BAYINDIR SOKAK No. 10
17 91 34 - 18 10 09

●

DİZGİ VE BASKI :
DEMİRCİOĞLU
MATBAACILIK
17 30 51 - ANKARA

●

KAPAK VE MİZANPAJ
TÜRK-İŞ BASIN MERKEZİ
ANKARA - 18 10 09

●

DERGIMIZ
BASIN AHLAK
YASASINA UYAR

MADENCİYE SESLENİŞ

Milletçe yasa boğuluruz
Dulların, yetimlerin kan ağlar ardından,
Ta Uzun Mehmetten beri,
Yılda bın kere ölür
Yüzbinlerce dırilirsin,
Sen Allaha emanetsin

Yedı kat yerın dibinde,
Ne guneş batar, ne ay tutulur,
Özlemi çekilen ne varsa
Gelecek güzel günler,
Evde bekleyen sevgililer,
Bır bir unutulur,

Her vardıya selametle yollanır,
Ardınızdan, bir kor düşer içimize amansız,
Karanlık dehlizlerınde yeraltının
Bılırız ki,
O.umle kolkola dolasırsınız,

Tedbırı bır yana bırakmışız,
Takdire boynumuz kıldan ınce
Kendı ellerımızle mezar kazarız
Dal gıbı Fıdar. gıbi binlerce gence.

Mutluluk nedır tatmaar,
Daha çok gençsin,
Sen Allaha emanetsır.

Bıraz daha güç emek ve ter,
Yeter, bu son acı olsun, artık yeter
Yıllardır her gun her mevsim
Dur durak nedır bilmezsin,
Sen Allaha emanetsın

MUSTAFA YÖNDEM
**Turk Deniz Ulaş-İş Federasyonu
Genel Sekreteri**

SUNUŞ

CİNAYETE "KADER" DİYEMEYİZ...

Sayın Okurlarımız,

7 Mart 1983, Türk madenciliğinde 103 işçinin toprak altında hayatlarını yitirmelerinin ve sorumsuzluğun ne büyük boyutlara ulaştığının göstergesi şeklinde, çalışma hayatımızın unutulmaz acı günlerinden biri olarak tarihe geçmiştir.

Zonguldak grizu faciasının öncesi, yapılan uyarıları, depoda çürümeye terk'edilmiş cihazları, faciadan yarım saat önce vardiya sorumlusunun, telefonla ocakta grizu oranının yüksek olduğunu bildirmesini, buna rağmen üretime devam kararı alanları, dergimizin ikinci sayfasından itibaren verilen haber içinde ayrıntılarıyla bulacaksınız.

Böylesine, «Geliyorum.» diyen bir facianın bugün sorumlularını arayan sorumlular, zamanın acımasız örtüsü içinde bir başka facianın doğacağı güne kadar bürokrasinin çarkları arasında acıları öğütecekler ve 103 şehidimiz belki de unutulup gidecek.

TÜRK-İŞ Genel Başkanı Şevket YILMAZ ve Maden Feedrasyonu Genel Başkanı Kemal ÖZER'in, bunun bir işkazası değil, cinayet olduğuna ilişkin görüşlerini dergimizde yayınladık.

Bu facialar maden işçisinin kaderi değildir. Olmamalıdır da. İhmallerin ve teknik yetersizliklerin işlediği bu cinayet türü olaylara, kader de denilmez, iş kazası da..

Acımızı bir kez daha içimize gömüyor ve bu gibi facialarin bir daha yaşanmamasını diliyoruz.

Değerli okurlarımız,

Zonguldak faciası nedeniyle TÜRK-İŞ'in 274 ve 275 sayılı yasa taslaklarına ilişkin görüşünün MGK'ne sunulması da kısa bir süre ertelenmişti. Faciadan sonra bu konudaki çalışmalar tamamlandı ve görüş bir rapor halinde sunuldu. Bu raporun kısa bir özeti dergimizde yayınlanmıştır.

Kamu kesiminde sendikacılık hareketini eritmeyi amaçlayan işçi-memur ayırımı ile ilgili gelişmeler de sayfalarımız arasında yer almıştır. Bu konuda hazırlanan tasarının, Anayasa açısından bir değerlendirilmesini ise, Sağlık-İş Sendikası Genel Başkanı Mustafa Başoğlu'nun kaleminden, arka iç kapakta bulacaksınız.

Her zaman olduğu gibi, sendikalarla ilgili haberler ve çeşitli konularda bilimsel makalelere bu sayıda da, yer verilmiştir.

Hür ve bağımsız sendikacılık hareketinin tüm kurallarıyla uygulanacağı daha güzel günlere birlikte ulaşılmasını diliyoruz.

Saygılarımızla.

TÜRK - İŞ

UYARI

TÜRKİYE
MADEN İŞÇİ SENDİKALARI FEDERASYONU
Mine Workers Syndicates Federation of Turkey
FEDERASYONUMUZ TÜRK-İŞ VE MIF'NIN ÜYESİDİR.

Strazburg Caddesi
No. 7 Kat 3-4-5
Sıhhiye - ANKARA

: 29 29 50
Vek.: 30 12 94
Kalem : 29 89 31
Santral (4 hat): 29 19 37
29 15 22
30 22 15
30 22 16

T. C.
ÇALIŞMA BAKANLIĞINA
ANKARA

Servis : Muamelât
50-160

Ankara, 15 / 2 / 19 83

Özü: "Maden İşletmelerinde alınacak emniyet tedbirleri hakkında Nizamname"nin tadili Hakkında.

Maden İşletmelerinde, İşgüvenliği ile ilgili olarak alınacak tedbirler, bulundurulacak araç ve gereçler "Maden İşletmelerinde Alınacak Emniyet Tedbirleri Hakkında Nizamname" hükümleri ile tesbit edilmiştir.

Halbuki Çalışma Bakanlığınca 1953 tarihli Maden Emniyet Nizamnâmesinin yerini almak üzere hazırlanan "Maden ve Taş ocakları ile açık işletmelerde alınacak İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tedbirleri Hakkında Tüzük" tasarısında diğer değişiklikler meyanında bu konularda ele alınmış bulunmaktadır

İşgüvenliğinin günümüzde kazandığı önem ve Madencilik işkolunda vaka adetlerinin yüksekliği gözönüne alınarak mümkün olan en kısa zamanda konunun sonuçlandırılarak Bakanlığımızdaki Tüzük tasarısının işlerlik kazanabilmesi için gerekenlere emirlerinizi arz ederiz.

Saygılarımızla,

Genel Sekreter — Mustafa ORHAN
Genel Başkan — Kemal ÖZER

Cevaplarınızda Tarih ve Sayı belirtiniz.
İ.Ü/Y.T.

ve CEVAP

T. C.
ÇALIŞMA BAKANLIĞI
Çalışma Genel Müdürlüğü

Sayı : 13-0-629/
Konu: Maden işletmelerinde alınacak emniyet tedbirleri hakkında Nizamname'nin tadili hakkında

ANKARA
001593 - 8-3-83

Türkiye Maden İşçi Sendikaları
Federasyonu
Strazburg Caddesi No:7 Kat:3-4-5
Sıhhiye/ANKARA

İlgi: 15.2.1983 tarih ve 50-160 sayılı yazınız.

İligide kayıtlı yazınız, ilgisi nedeniyle 5.3.83 tarih, 1592 sayılı yazımızla İşçi Sağlığı Daire Başkanlığına gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve sonuçun anılan Daire Başkanlığından izlenmesini rica ederim.

BAKAN ADINA
Nafi TAHRİVERDİ
Çalışma Genel Müdür Yardımcısı

KAZA MI, CİNAYET Mİ?

Sıra sıra tabutlar, ağlayan analar, babalar, çocuklar, kardeşler. Bunun adına işkazası diyorlar.

103 MADEN ŞEHİDİMİZ İÇİN SORUMLULAR SORUMLU ARIYOR

● TÜRK MADENCİLİK TARİHİNİN EN BÜYÜK GRİZU FACİASI ÖNCESİNDE, MADEN FEDERASYONUNUN DEFALARCA UYARIDA BULUNDUĞU, OLAY GÜNÜ İSE VARDİYA SORUMLUSU NAZIM ZENGİN'İN TELEFONLA YERALTINDAN DURUMU BİLDİRDİĞİ VE ÇALIŞMANIN DURDURULMASINI İSTEDİĞİ ÖĞRENİLDİ. ZENGİN DE ÖLENLER ARASINDA

15 Şubat 1983 tarihli Maden Federasyonu tarafından Çalışma Bakanlığına gönderilen yazıda; «**Maden işletmelerinde alınacak emniyet tedbirleri hakkındaki nizamname**»'nin tadili çalışmalarının tamamlanması isteniyor ve bu nizamnamenin günün şartlarına cevap vermediği, çalışma emniyetinin ortadan kalktığı hatırlatılıyordu.

Faciadan 22 gün önce gönderilen bu yazı, uyarıların ilki değildi. Maden Federasyonu, defalarca ilgilileri uyarmış ve muhtemel facialar için önlem alınmasını istemişti.

UYARI VE GAFLET

Uyarılar bununla da bitmemiş, faciadan yarım saat önce, panoda çalışan işçilerin sorumlusu **Nazım Zengin**, telefonla panoda grizunun fazla olduğunu, bu şartlarla çalışılamıyacağını yetkili **Yaşar Çetin**'e bildiriyor. **Çetin**'den aldığı cevap sadece **«Kömüre devam»** oluyor.

NOKTA Dergisinin bu konudaki haberi (bu güne kadar yalanlanmadı) aynen zöyle:

«7 Mart Pazartesi günü saat 17'de pano (kö-

mür kazımı yapılan ocak) Şefi Yaşar Çetin'in telefonu çaldı. Telefon eden deniz yüzeyinden 350 metre aşağıdaki (—350 kotunda) 1203 numaralı panoda (ocakta) kömür kazmakta olan 16.00 - 24.00 vardiyası sorumlusu Nazım Zengin'di ve ocakta 'haddinden fazla' grizu olduğunu belirtiyor, bu koşullarda çalışmanın olanaksız olduğunu söylüyordu. Yaşar Çetin bir süre Zengin'i dinledi, sonra sadece 'kömüre devam' deyip telefonu kapadı. Bu konuşmadan tam yarım saat sonra 17.30'da 1203 numaralı panoda grizu patlaması meydana geliyor, bu ilk patlamayı ikinci ve daha güçlü bir patlama izliyordu... Telefon uyarısını yapan varaiya sorumlusu Nazım Zengin ve 1203 numaralı panonun tüm işçileri de ölenler arasındaydı.

«Yukarıdaki konuşmayı anlatan, Kandilli kömür üretim bölgesinde (olayın meydana geldiği kuyu) görevli bir teknisyendi ve adının açıklanmasını istemiyordu. Bu teknisyene göre, 1203 numaralı panoda tehlikeli oranda grizu vardı ve durum pek çok kişi tarafından uzun süredir bilinmekteydi. Dolayısıyla patlama sürpriz değildi!

«Olaydan bir ay önce, o panoda çalışmakta olan Hakkı Çavuş fazla grizu nedeniyle panonun üretime kapatılmasını istemiş, ancak pano şefi Yaşar Çetin, Hakkı Çavuşun bir başka servise verilmesini sağlayarak üretimi sürdürmüştü.

«Olaydan yaklaşık on gün önce de panonun üç yüz metre ötesinde kaynak yapılması gerekti. Ancak çevrede yüksek derecede grizu saptandığı için, kaynak kıvılcımlarının patlamaya neden olabileceği öngörülerek bu işlemden vazgeçildi.

«... 7 Mart Pazartesi günü, patlamadan ikibuçuk saat önce saat 15 sularında, bölüm başmühendisi Ali Yorulmaz da panonun grizulu olduğunu ve grizu oranının düşürülemediğini şeflere ve yanındaki bölüm mühendislerine bildirdi. Ama üretim durdurulmadı...»

GRİZU nedir?

Madencilerin korkulu rüyası grizu, saf metandan teşekkül eden ve çabuk tutuşabilme özelliği olan bir gaz çeşididir. Adı konduğundan bu yana binlerce maden işçisinin canını alan ve hikayelere bile konu olan grizu gazı daha çok kömür tabakalarının parçalanması sırasında ortaya çıkar. Yoğunluğu havanın yoğunluğunun yarısı kadardır. Grizu daha çok bu özelliği ile tehlikeli olmaktadır. Havadan daha hafif olduğu için çabuk yükselmekte ve maden ocaklarının tavanlarında kolay farkedilmeyen bir gaz tabakası oluşturmaktadır.

Ocakların tavanlarında biriken ve yüzde 6'lık sınırı aşan grizu her an patlamaya hazır bir bomba gibidir. Bir kıvılcımla dahi patlayabilir. İşte bu yüzden maden ocaklarındaki grizu oranı devamlı olarak yüzde 6'dan aşağıda tutulmaya çalışılmaktadır.

Grizu patlamalarını, maden ocakları için özel tipte bir lamba yaparak önlemeye çalışan İngiliz kimyageri Davy'nin buluşu bir ölçüde faydalı olmuşsa da grizu patlamaları can almaya devam etmiştir. Grizu'ya karşı alınacak diğer ve önemli tedbirler arasında ocakları devamlı havalandırarak grizu oranını yüzde 1'den daha aşağıda tutmak ve akümülatörlü lambalar kullanmak sayılabilir.

Türk-İş Genel Başkanı ve Yönetim Kuruiu üyeleri, facia nedeniyle Zonguldak'a gittiler. İncelemelerini sürdüren yöneticiler, daha sonra şehitlerimize karşı olan son görevlerini yerine getirdiler.

DEPODA ÇÜRÜYEN ÖLÇME ARAÇLARI

Grizu ölçümünde kullanılan ve Japonya'dan getirtilen araçların, uzun süredir depolarda bulunduğu ve kullanılmadığı da öne sürülen iddialar arasında.

Zonguldak Valisi **Galip Demirel,** bu iddiayı doğrularken, bir gazeteye verdiği demeçte **«Burada üretilen kömür son derece gazlıdır. Zaman zaman patlama ve yangınlar olur. Şimdi maden işçisinin aklına takılan soruya kim cevap verecektir? Japonya'dan getirilen aletler depoda beklerken, üretim devam mı edecek, yoksa sistem kuruluncaya kadar her an yeni bir facia ile birlikte Japon uzman mı beklenecek»** diyordu.

YOK'LAR DİZİSİ

Diğer taraftan, Çalışma Bakanlığı ile Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı müfettişlerince verilen çeşitli raporlarda, iş emniyetinin bulunmadığı, araç bakımından büyük eksikliklerin olduğu tesbit edildi.

Bu tesbitlere göre, bizde bulunmayan ya da kullanılmayan araçlarla, uygulamadaki aksaklıklar şöyle sıralanıyor:

Çift kasetli lambalar (Bizde kullanılmıyor)

Ocaktaki grizu oranı ucuz ve kullanımı kolay elektronik cihazlarla ölçülüyor (Bu cihazlar depoda bekletiliyor)

Havalandırmanın yedeği mutlaka bulunuyor (Bizde yok)

Grizunun artmasında otomatik alarm sistemi (Bizde yok)

Grizu gazının borularla ocak dışına aktarılmasını sağlayan sistem (Bizde yok)

Her işçiye akümülatörle aydınlatma lambası veriliyor (Bizde 1 tane ustabaşına veriliyor)

Grizu oranı yüzde 2'yi aşarsa ocağa girilmiyor (Bizde ölçüm sürekli yapılmıyor ve üretim zorlandığından ancak facialardan sonra önlemler alınıyor.)

41 Yıllık tablo

Zonguldak Kömür Havzasında son 41 yılda meydana gelen göçük ve grizu patlamaları

Tarih	Bölge	Nedeni	Ölü	Yaralı
1942	Armutçuk	Grizu	63	5
1947	Kozlu	Grizu	53	10
1948	Armutçuk	Göçük	4	7
1949	Üzülmez	Göçük	1	28
1953	Kozlu	Göçük	1	7
1954	Üzülme	Grizu	6	4
1954	Kozlu	Grizu	13	36
1955	Karadon	Grizu	54	19
1956	Armutçuk	Göçük	8	64
1960	Kozlu	Göçük	25	13
1962	Karadon	Göçük	4	6
1965	Armutçuk	Göçük	10	9
1968	Kozlu	Grizu	5	1
1972	Üzülmez	Göçük	8	29
1975	Kozlu	Göçük	16	9
1978	Armutçuk	Grizu	17	1
1983	Armutçuk	Grizu	103	86

Yetkililere sesleniyoruz: «Daha ne kadar böyle acı tablolar yaşanacak?»

... OLAY VE SONRASI

Türk Deniz Ulaş-İş Sendikasının İstanbul'daki kongresinde bulunan TÜRK-İŞ Genel Başkanı **Şevket Yılmaz** ve Yönetim Kurulu Üyeleri 7 Mart Pazartesi günü akşamı trenle Ankara'ya hareket ettiklerinde **Armutçuk**'ta meydana gelen facia henüz duyulmamıştı.

Yılmaz ve arkadaşları, Ankara'ya indiklerinde acı haberi aldılar. TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu derhal toplandı ve bir açıklama yapıldıktan sonra topluca Zonguldak'a hareket edildi.

Yönetim Kurulu'nun açıklaması aynen şöyle:

«Dün akşam Armutçuk maden havzasında meydana gelen grizu faciası, TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu Üyelerini ve camiamızı yürekten yaralamıştır. Bu elim olayda hayatlarını kaybeden işçilerimizin ailelerine ve milletimize başsağlığı diliyoruz.

Kesin olmayan bilgilere göre, hâlen 96 işçimizin bu kazada hayatlarını kaybettiği, birçok işçimizin de yaralandığını öğrenmiş bulunuyoruz. Bu olay, yurdumuzdaki en büyük iş kazasıdır. TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu olarak olayı yerinde inceliyeceğiz. Yurdumuzdaki iş kazalarının, noksan önlemler yüzünden böylesine büyük facialarla sonuçlanmasının gerçek nedenleri üzerinde durulmalıdır. Çoğunlukla bilinen bu nedenlerin başında, çeşitli vesilelerle belirttiğimiz üzere iş yerlerindeki emniyet tedbirlerinin yetersizliği gelmektedir. Bu son olay, milletçe ve devletçe ne gerekiyorsa onu yapmaya ve alınacak önlemlere kesin olarak bizi uymaya mecbur etmelidir. İş kazalarında, dünyada ilk sırayı işgal edişimizin düşündürücü nedenleri bilinmektedir. Bu gerçeklere rağmen işyerlerinde kazaları önleyici tedbirler gerektiği şekilde alınmamaktadır. TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu olarak kazaları önleyici tedbirler üzerinde ortak çalışmalar yapılmasının zaruri olduğunu vurguluyoruz.

İş kazası şehitlerimizi rahmetle anıyoruz.»

BAŞBAKAN VE BAZI BAKANLAR ZONGULDAK'TA

Facianın öğrenilmesi üzerine Başbakan **Bülend Ulusu**, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı **Fahir İlkel**, Sosyal Güvenlik Bakanı **Sadık Şide** derhal Ankara'dan Zonguldak'a hareket ettiler. Çalışma Bakanı **Turhan Esener** de bir gün sonra Zonguldak'a gitti.

Facia sonrası sürdürülen kurtarma çalışmalarını ve olayla ilgili soruşturmayı yakından izleyen Başbakan **Bülend Ulusu**, daha sonra olayın meydana geldiği Kandilli Ocağına inerek incelemelerde bulundu.

Başbakan **Bülend Ulusu**, hayatlarını kaybeden işçilerin aileleri için 15 milyon liralık bir çek verdi.

Sosyal Güvenlik Bakanı **Sadık Şide** de şehit işçilerin ailelerine derhal 50 şer bin lira avans ödeneceğini, dul ve yetim aileleri için SSK'ca bağlanacak aylıkların vakit geçirilmeden işlemlerinin yapılacağını söyledi.

YILMAZ: «AÇIKLAMALAR YETERSİZ»

Zonguldak'ta facia ile ilgili incelemelerde bulunan TÜRK-İŞ Genel Başkanı **Şevket Yılmaz**, **«Olayla ilgili açıklamalar yetersizdir»** dedi.

Kömür değil, ölüm üretiyoruz!

● DANIŞMA MECLİSİ'NDE KONUŞAN ZONGULDAK ÜYESİ CEMİL ÇAKMAKLI «ZONGULDAK'IN ÜSTÜ DE, ALTI DA SANCILIDIR. ÜSTTE EVLER ÇÖKMEKTEDİR. DEDİ»

Grizu patlamasında yaşamlarını yitiren işçiler için Danışma Meclisi Genel Kurulunda saygı duruşunda bulunuldu. Bu arada gündem dışı konuşan Zonguldak Üyesi Cemil Çakmaklı, bu kazaların nedeninin uygulanmakta olan yanlış üretim yöntemi olduğunu belirterek, «Zonguldak'ta kömür değil, ölüm üretiyoruz. Bunu bir yıl önce de söylemiştim» dedi.

Mustafa Alpdündar da, 1946-1952 yılları arasında maden işçisi olarak bu ocakta çalıştığını, diğer ocakta emniyet görevlisi yoksa, kazanın ihmalden meydana gelmiş olabileceğini belirtti. Alpdündar, bugüne kadar bu havzada 2 bin 968 kişinin yaşamını yitirdiğini, 1942'den bu yana tam 23 kez grizu kazası meydana geldiğini belirterek «Bu olay da madenciliğimizin ne denli ilkel olduğunu bir kez daha ortaya koymuştur» dedi.

Danışma Meclisinde ilk konuşmayı yapan Cemil Çakmaklı ise şunları söyledi :

«Bundan sonra başka acılar yaşamayalım diye bazı hatırlatmalar yapmak istiyorum. Geçen yıl da söylemiştim. Zonguldak'taki çağdışı ölümlerin nedeni bellidir. Bunun nedeni uygulanan yanlış ve çağdışı metodlardır. Altyapı noksanlığına rağmen üretim zorlanmaktadır. Büyük ölçüde teknik eleman boşlukları vardır. Oradaki yöneticileri de suçlayamayız. Zonguldak'ın üstü de sancılıdır, altı da. Üstte evler çökmektedir.

Şevket Yılmaz, Devletin Armutçuk faciasında hayatlarını kaybeden işçilerle, yaralı işcilerin aile lerine her türlü yardımı yapmasını istiyerek şöyle dedi:

«Olayın meydana geldiği madenin müessese müdürünün verdiği izahat beni tatmin etmedi. Sayın Başbakanla yaptığımız görüşmede olayla ilgili tahkikatın sürdürülmesi sırasında Zonguldak Maden Sendikamızın bir mühendisinin de katılmasını istedik. Sayın Başbakan bu isteğimizi olumlu karşıladılar.

«Bu tür kazaların önlenmesi için Maden Federasyonumuz ve Zonguldak Sendikamız defalarca uyarıda bulunmuşlar ve yetkililerin önlem almalarını istemişlerdir.

«Bu ıstırapları görüp de tedbir almamak mümkün değildir. Milli Güvenlik Konseyi'nde bulunan İş Kanunlarında, bu tür kazaları önleyici tedbirlerin alınmasını zorunlu kılan hükümlere mutlaka yer verilmelidir. Bu konuyu ayrıca Sayın Cumhurbaşkanımıza götüreceğim.

«Yarın, ölenlerin çocukları aynı madene gireceklerdir. Tedbir alınmazsa aynı felaket onların da başına gelebilir. Devlet mutlaka ölenlerin ailelerine ve yaralılara gereken her türlü yardımı yapmalıdır.

«Maden ocaklarında alet ve edevatın da modernize edilmesi lâzımdır. İşçilere gaz maskesi verilmelidir.»

Şevket Yılmaz, kaza sırasında hayatlarını kaybedenlerin ailelerine verilmek üzere Maden Federasyonuna bağlı işçilerin maaşlarından birer yevmiye kesileceğini de sözlerine ekledi.

Yaralı olarak kurtarılan bir maden işçisi, arkadaşlarının kolları arasında

CENAZE TÖRENİ

Grizu faciasında hayatlarını kaybeden işçilerin cenazeleri düzenlenen törenlerden sonra doğum yerlerine gönderildiler.

Başbakan **Bülend Ulusu,** cenaze töreninde yaptığı konuşmada, ölenlerin ailelerine başsağlığı, yaralı işçilere de acil şifalar dileğinde bulundu.

YARALILAR ZİYARET EDİLDİ

Faciada yaralanan işçilerden ağır olanlar, İstanbul'a nakledildiler. Diğer yaralılar ise Zonguldak ve çevresindeki hastane ve dispanserlerde tedavi altına alındılar.

TÜRK-İŞ Genel Başkanı **Şevket Yılmaz** ve Yönetim Kurulu üyeleri yaralıları hastanelerde ziyaret ederek geçmiş olsun dileğinde bulundular.

TÜRK-İŞ'TE ANMA TÖRENİ

Türkiye'nin en büyük maden kazasında şehit olan işçiler için 17 Mart Perşembe günü TÜRK-İŞ'te bir anma töreni düzenlendi.

Maden Federasyonu Yardım Kampanyası Açtı

● FEDERASYONUN 1 MİLYON LİRA İLE BAŞLATTIĞI KAMPANYAYA ALMAN MADEN İŞÇİLERİ 100 BİN MARK, AFL-CIO DA 2500 DOLARLA KATILDI

Grizu faciasında hayatlarını kaybeden işçilerin ailelerine verilmek üzere Maden Federasyonu tarafından Etibank Ankara Merkez Şubesinde açtırılan 905587 sayılı hesaba, işçiler ve çeşitli kuruluşlar tarafından yardımlar gönderiliyor.

Federasyonun 1 milyon lira yatırarak başlattığı kampanyaya, Alman Maden İşçileri Sendikası IGB tarafından 100 bin Mark (yaklaşık 8 milyon 300 bin lira) gönderilirken, Amerika İşçi Sendikaları Konfederasyonu AFL-CIO da AAFLI kanalıyla 2500 Dolar (Yaklaşık 500 bin lira) bağışta bulundu.

Merkezi Boçhum'da bulunan Alman Maden İşçileri Sendikası Başkanı **Adalf Schmidt,** 100 bin Mark'lık bağışın yanısıra, göçük altında kalarak hayatlarını kaybeden Türk maden işçilerinin aileleri için bir yardım kampanyası başlattıklarını ve bir banka hesabı açtırdıklarını belirtti.

Öte taraftan, Hürriyet Gazetesi de grizu faciasında hayatlarını kaybedenlerin aileleri için açtığı kampanyayı 100 milyon liranın üzerine çıkardı.

Törene Çalışma Bakanı **Turhan Esener**, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı **Fahir İlkel**, İmar ve İskan Bakanı **Ahmet Samsunlu**, Köyişleri Bakanı **Münir Güney**, Danışma Meclisi Üyeleri, Diyanet İşleri Başkanı **Tayyar Altıkulaç**, kalabalık bir konuk topluluğu ile TÜRK-İŞ ve bağlı sendikaların yöneticileri katıldılar.

TÜRK-İŞ Genel Eğitim Sekreteri **Kaya Özdemir**'in açış konuşmasıyla başlayan törende saygı duruşu yapıldı.

YILMAZ'IN KONUŞMASI

TÜRK-İŞ Genel Başkanı **Şevket Yılmaz**, anma töreninde şunları söyledi:

«Sayın Bakanlar,

Sayın Konuklar,

7 Mart günü Zonguldak'ta meydana gelen tarihimizin en feci iş kazasında kaybettiğimiz maden şehitlerimizi anmak üzere burada toplandık.

Acımız derindir. Yerin 400 metre altında ezilerek, kavrularak, boğularak ölüme terkedilen şehitlerimizin ve ailelerinin ızdırabı yüreğimizi dağlıyor.

Şehitlerimizin ailelerine yardım için, dünyanın ve ülkemizin dört bir yanından mesajlar geliyor, dost eller uzanıyor. Hepsine şükranlarımızı sunarız.

Yardımlar ve başsağlığı dilekleri, geride kalanların büyük acıları için belki biraz teselli fırsatı yarattır. Ama, takdir edersiniz ki, bu büyük acıyı dindirmez.

Burada bize düşen görev, şehitlerimizin ruhlarını ve sakat kalan kardeşlerimizi biraz olsun ferahlatabilmenin gerçek yolunu aramaktır.

Bu yol da, gidenlerin ardından ağıtlar yakıp

* * *

ICFTU'nun telgrafı

Grizu faciası ile ilgili olarak Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU) adına Genel Sekreter **John Vanderveken**, Türk-İş Genel Başkanı **Şevket Yılmaz**'a bir telgraf göndererek, kazadan duyulan üzüntüyü belirtti.

Vanderveken'in telgrafı şöyle :

«Sayın Başkan,

ICFTU ve bütün dünyanın hür sendikaları, yüzden fazla kardeşimizin ölümüne yol açan Zonguldak maden havzasındaki trajik iş kazası ile derinden sarsılmışlardır. TÜRK-İŞ aracılığıyla maden şehitlerinin geride kalan aile fertlerine başsağlığı dileriz. İşçilerin sağlık ve güvenliğinin korunabilmesi için ilk şartın, bağımsız ve güçlü hür sendikaların sürekli himayesi olduğunu bu kaza bir kez daha göstermiştir.»

* * *

103 Şehidimiz için Türk-İş'te düzenlenen anma törenine katılanlardan bir grup görülüyor.

Anma töreninde Kemal Özer, Fahir İlkel, ve Şevket Yılmaz görülüyor

yeni kazaları beklemekten değil, bir daha böyle felâketlerin tekerrür etmemesi için gerekli tedbirleri almaktan ve denetlemekten geçer.

Tedbirleri almaz, denetlemeyi iyi yapmaz, ihmalcileri cezalandırmaz isek; başımıza gelen ve gelecek böyle felâketlere artık iş kazası değil, düpedüz iş cinayeti denir.

Huzurunuzda açıkça ifade ediyorum ki, bu iş cinayetlerinin sorumlularını, yani tedbir almayanları ve denetlemeyenleri, TÜRK-İŞ olarak affetmeye hakkımız yoktur. Bundan sonra gerekli tedbirleri almaları ve denetlemeleri için, gözümüz üstlerinde olacaktır.

Kazadan sonra Zonguldak'a gittim ve faciayı yerinde gördüm. Başı kopmuş bedenleri, yanıp kavrulmuş vücutları gördüm. Ölenlerin ardından ağlayan acılı gelinleri, yetim yavruları gördüm.

Bu facianın bir daha tekrarlanmaması için, başka bedenlerin de toprak altında yanmaması için, ciğerlerin zehirli gazdan kavrulmaması için, gelinlerin dul ve evlâtların yetim kalmaması için, TÜRK-İŞ Genel Başkanı olarak bu işin peşini bırakmamaya huzurunuzda söz veriyorum.

Amacımız, münferit facialarda münferit sorumlularını aramak değildir. Çünkü biliyoruz ki, bu taktirde bütün suç, sıradan birkaç insana yüklenir. Biz ise, asıl sorumluların ortaya çıkmasını, gerçekten sorumlu ve bilinçli hale gelmelerini istiyoruz.

İstiyoruz ki, İş Kanununun 73. ve diğer maddeleri uyarınca işyerlerinde gerekli tedbirleri alsınlar.

İstiyoruz ki, Çalışma Bakanlığımız İş Kanununun 83. ve diğer maddeleri uyarınca, işyerlerini etkin biçimde denetlesin. Tedbir almayan işverenleri uyarıp tedbir aldırsın, direnenleri ağır şekilde cezalandırsın.

İstiyoruz ki, Uluslararası Çalışma Teşkilatı ILO'nun 155 sayılı sözleşmesinin ülkemizde de onaylanması için Çalışma Bakanlığı girişimde bulunsun. Böylece, işyerinde sağlık tehlikesi bulunması halinde, ücretleri devam ettiği halde işyerine girmeme hakkına Türk işçileri de sahip olsunlar.

İstiyoruz ki, madenlerde ve diğer işyerlerinde her yıl binlerce insanımız sakat kalmasın, yüzbinlerce aile ferdi perişan olmasın, ülke ekonomisi milyarlarca lira zarar görmesin.

İstiyoruz ki, Uluslararası toplantılarda, ülkemiz, dünyanın bu alandaki en geri ülkeleri arasında sayılmasın, ulusal onurumuz her seferinde zedelenmesin.

İstiyoruz ki, güvenlik içinde yaşayalım, güvenlik içinde çalışalım. Akşamları iş dönüşünde eve sağ ve sağlam gelmek hakkımıza saygı duyulsun.

Uluslararası kurallara göre, bu konunun üç sahibi vardır: işçi ,işveren ve devlet.

İşçiler olarak biz, kendi meselemizin her zaman bilinçli sahibi olduk, bundan sonra da olacağız.

İşverenlerin, İş Kanununun 73-82 maddelerini ihlal etme imtiyazları yoktur. Bir hukuk devleti olan ülkemizde, hiç kimsenin kanunu ihlâl imtiyazı olamaz. Kanunun diğer maddeleri nasıl hepimiz için bağlayıcı ise, 73-82. maddeleri de ilgisi itibariyle işverenleri bağlayıcıdır. Özel sektörde de, kamu sektöründe de, bütün işverenlerin, kanuna saygılı olmalarını ve gerekli tedbirleri almalarını bekliyorum.

Devlet adına bu konunun aslî sahibi olan Çalışma Bakanlığının görevi, şüphesiz ki, yasaları ihlâl edenlere göz yummak değil; yasaları tam olarak uygulamak ve uygulatmaktır. Bu itibarla, Çalışma Bakanlığını, iş güvenliği müfettişlerinin sayılarını ve yetkilerini arttırmaya davet ediyorum.

Devletimiz, iş güvenliği müfettişi bulmaktan ve yetkilerini arttırmaktan aciz değildir.

Kaldı ki, iş güvenliği müfettişlerinin eski yetkilerini azaltan, müstakil teşkilatlarını dağıtıp etkisizleştiren, müfettişlik görevlerini alıp işverenin basit bir müfettişi durumuna indiren de maalesef, Çalışma Bakanlığı olmuştur.

Zonguldak'taki son grizu faciasından sonra devlet adına kurulan İnceleme Komisyonuna, ilgili sendikamızdan da bir uzmanın dahil edilmesine ilişkin önerimizi kabul eden Sayın Başbakanımıza da bu vesile ile teşekkür ediyorum.

Zonguldak faciası üzerine, Uluslararası Çalışma Teşkilatı ILO'ya başvurarak, hemen bu konuda etkili bir araştırma yaptırılmasını, mevcut tehlikelerin sağlıklı biçimde tesbit edilmesini ve Türkiye gerçeklerine uygun çözümler önerilmesini talep ettik. ILO'nun bu talebimizi olumlu karşılayacağına inanıyoruz. Ancak, ILO'nun statüsü gereği, bu talebimizin gerçekleşmesi, Çalışma Bakanlığımızın onayı ile mümkündür. Sayın Çalışma Bakanımızın, bu talebimizi ILO nezdinde destekleyeceğinden eminiz.

Sayın konuklar,

Son olarak şu hususu da belirtmek isterim:

Türk işçisi çalışkandır, fedakârdır. Türkiye'yi kalkındırmak ve ekonomiyi güçlendirmek için her hâl ve şartta canla başla çalışmayı kabul eder. Ancak, bu fedakârlığın haklı karşılığını da, devletten ve işverenlerden görmek ister.

Fedekâr Türk işçisinin kutsal alın terine lâyık gârülecek karşılık, işçi haklarını kısıtlamak, sendikacıları susturmak, toplu sözleşme düzenini işlemez hale getirmek, grev hakkını sınırlamak olmamalıdır.

Şimdi üzüntüyle andığımız maden şehitlerimizin, son zamanlarda, grev hakkından tümüyle mahrum edilecek işçiler olarak tasnif edilmek istenmeleri, bütün vicdanlar için çok ağır bir yük teşkil eder.

Şehitlerimize Cenab-ı Hak'tan tekrar rahmet diliyorum.

Türk işçilerinin her türlü çağdaş çalışma şartına ve ILO ile ICFTU ilkelerinde belirlenen hak ve özgürlüklere lâyık olduklarını bir kere daha tekrarlıyorum.»

KEMAL ÖZER'İN KONUŞMASI

Maden Federasyonu Genel Başkanı ve TÜRK-İŞ Genel Başkan Vekili **Kemal ÖZER** de yaptığı konuşmada son maden kazasının ihmâl ve özellikle teknik yetersizlikten meydana geldiğini vurguladı ve şöyle dedi:

«Kömür üretimi zor olduğu kadar, işbaşı eğitimini ve teknik cihazlanmayı gerektiren bir iştir. Örneğin Federal Almanya'da bir maden işçisi ocağa inmeden evvel 3 ay sürekli eğitime tâbi tutulur. Ocağın, ocakta üretimin ne demek olduğu, ince ayrmtılarına kadar kendisine öğretilir. Bakıyoruz, bizde böyle bir eğitim yok. Ancak biz toplu sözleşmeler yoluyla 15 gün, ya da 1 ay süreli bir eğitimin hükmünü koydurabiliyoruz.

Ayrıca yine üretim bölgelerinde maden mühendisleri ile nezaretçiler arasında bir teknik kadro boşluğu var bu boşluğun tenikerlerle kapatılması gerekir. Üretim bölgelerinde ocaklar 24 saat sürekli çalıştığı halde, günde ancak 3 saat mühend's görebiliyoruz. Demek ki, günün 21 saati ocaklarda mühendis yok. Bu konu büyük bir teknik yetersizlik yaratmaktadır.

Bunlardan başka ocaklara hangi tip malzemenin indirilip indirilmeyeceği ocak emniyeti bakımından pek bilinmemektedir. Yani bu işin standardı henüz bizde uygulanmış değil. Hangi tip malzemenin ocağa girip girmeyeceği, grizu tehlikesi yahut verim artışı yönünden dünya standartlarına göre bilinmeli ve uygulanmalıdır.

En büyük sorunlarımızdan bir diğeri, gaz maskesi noksanlığıdır. İşçi ocağa gaz maskesi olmadan sokulmamalıdır. Oysa son kazada 40 işçimiz yanık ve çarpma sonucu hayatını kaybederken, 61 işçimiz bu iki tehlikeye maruz kalmadığı halde, gaz maskeleri bulunmadığından zehirli gazın boğucu ve yakıcı tesiri ile şehit olmuşlardır. Bu, acı bir manzaradır. 1963 yılında 3000 adet gaz maskesi alınması dışında, bütün zorlama ve uyarılarımıza rağmen, ilâve maske ithal edilmemiştir. Bunu anlamak güçtür. Yine teknik kadro yokluğu nedeniyle bir mühendis 5-10 ocağın nezaretini birden yüklenmektedir. Bu şekildeki sistemsiz işletmecilik yüzünden, ihmal ve teknik hatalar bizi bu kazalara maruz bırakmıştır. Ve böyle giderse bu kazalar hep olacaktır.»

ESENER'İN KONUŞMASI

Çalışma Bakanı **Turhan Esener**, anma töreninde yaptığı konuşmada, ne kadar tedbir alınırsa alınsın, iş kazalarının bütünüyle ortadan kaldırılmasının mümkün olmadığını söyledi.

«İş kazaları kaçınılmaz bir yazgı değildir. Önlenmesi ya da hiç değilse azaltılması mümkün mesleki bir risktir» diyen Çalışma Bakanı **Esener**, Ereğli kömür havzasında 1942 yılından bu yana 22 çökme ve infilakta toplam 400 işçimizin hayatını kaybettiğini hatırlatarak yabancı ülkelerdeki benzer iş kazaları üzerinde durdu.

Esener, iş kazalarının azaltılması için teknik alandaki gelişimin izlenmesi gerektiğini, işçilerle iş denetiminden sorumlu olanların eğitilmesinin zorunlu olduğunu belirtti.

Esener, Ereğli'de işveren ve sendika yetkilileriyle yapılan toplantıda bazı kararlar alındığını söyleyerek iş kazalarını önleyecek Türkiye çapında bir işgüvenliği örgütünün kurulmasında yarar olacağını sözlerine ekledi.

MEHMET TEZER'İN KONUŞMASI

Zonguldak Maden İşçileri Sendikası Genel Başkanı **Mehmet Tezer** de toplantıda yaptığı konuşmada **Armutçuk** üretim bölgesinde meydana gelen iş kazasının tamamen teknik ve idari ihmaller sonucunda olduğunu söyledi.

Zonguldak ve havalisindeki maden üretim bölgesinde yıllardan beri süren bu ihmaller sonucu yıllar itibariyle birçok kazanın meydana geldiğini ve çok sayıda izçimizin hayatını kaybettiğini hatırlatan **Mehmet Tezer**, daha sonra şöyle konuştu:

«Maden kömürü üretimi çok zor bir iştir. Meşakkatlidir. Kömür dediğimiz şey, öyle tarladan patates devşirmeye benzemez. Bu işi bilmek lazımdır. Bunu da en iyi yetkililer bilmelidir. Fakat birçok bilmeyen insan ya da sorumluluğunu bilmeyen insanlar bugün maden dairesinde ve kömür havzalarında görev başındadırlar. Biz ihmallerin ortadan kaldırılması için çeşitli defalar Enerji Bakanlığına ve Çalışma Bakanlığına uyarı başvurularında bulunduk. Ama sonuç, ortada. İhmaller sürüyor, iş kazaları peşpeşe devam ediyor.

Biz yıllarca iş kazalarını önleyici tedbirler almak yerine işi Allah'a bırakıyoruz. Böyle yapınca da başımıza bunlar geliyor ve gelmeye devam edecektir. Bu işin sorumluları gereken cezayı görmelidirler. İşçilerimiz hergün ocağa inmeden önce aileleri ile vedalaşmakta bu işin tehlikesini ailelerine adeta öğreterek onları alıştırmaktadırlar. Kömür üretimi gibi güç bir iş ihmalden kurtarılmalıdır. Üretimin daha çok artmasını istiyorsak, bu ihmaller giderilmeli

ve Zonguldak havzası bizim de önerdiğimiz teknik imkanlarla donatılmalıdır.

Bu işin mühendisleri var. Tahsilini yapmışlar. Ama gerekli ilgiyi gösterip sorumluluklarını çoğu kez idrak etmiyorlar. Ocağa inmiyorlar. Okumakla yüzme öğrenilmez. Yüzmeyi öğrenmek için suya girmek gerekir.»

DİYANET İŞLERİ BAŞKANI'NIN SÖZLERİ

Diyanet İşleri Başkanı Tayyar **ALTIKULAÇ,** TÜRK İŞ tarafından düzenlenen bu toplantıya katılmaktan memnuniyet duyduğunu belirtti ve 7 Mart günü meydana gelen bu olayda hayatını kaybeden şehit işçileri rahmetle anarak şöyle dedi:

«Bu elim olayda şehit olan 100'den fazla işçi kardeşimize Ulu Tanrı'dan rahmet diliyorum. Geride kalan aile efradına, TÜRK -İŞ camiasına ve Yüce Ulusumuza başsağlığı diliyorum. Tanrı bize bir daha böyle bir acı göstermesin.

Tanrı bir daha bize böyle bir acı göstermesin derken, mütevekkil olmak da istemem. Tabii ki İslamda Allah'a tevekkül etmek şart ve esastır. Fakat Allah'a tevekkül etmek şarttır ve esasli tedbiri almak da akıl sahibi kulun en başta gelen görevidir. Biz millet olarak galiba biraz fazla mütevekkiliz.

Size bu konuda Hz. Muhammed'ten bir örnek vermek isterim. Hz' Muhammed tevekküle tabii ki büyük önem verir, fakat tedbiri elden bırakmazdı. Birgün. Sehabelerden biri kendisine gelerek devesini kırda bir yere bağlamış olduğunu böylelikle Allah'a emanet etmiş olduğunu belirtti. Bu yaptığının doğru olup olmadığını sordu. Hz. Muhammed bu soruya karşılık «Hayır doğru yapmadın. Deveni emin bir yere bağlayacak, onu tehlikelerden uzak bir yerde tutacak, sonra Allah'a emanet edeceksin» dedi.

Biz de öyle yapmalıyız. Önce gerekli tedbiri almalı. sonra Allah'a tevekkül etmeliyiz. Doğru olan budur.»

Diyanet İşleri Başkanı Tayyar Aitıkulaç, Zonguldak Maden Sendikası Genel Başkan Mehmet Tezer, maden işçisi Mehmet Özdemir

GÖÇÜKDE KALAN İŞÇİNİN KONUŞMASI

Grizu olayı sırasında göçük altında kaldıktan sonra, mucize eseri sağ kurtulan iki işçi **Mehmet ÖZDEMİR** ve **Necati UYSAL** da toplantıda hazır bulundular.

Bunlardan tecrübeli bir işçi olan **Mehmet ÖZDEMİR** olay sırasında başından geçenleri kısaca şöyle anlattı:

«O gün saat 16.00 sıralarında ocağa inmiştik. Yaklaşık bir saat sonra büyük bir patlama ile esas patlama yerinden 300 metre uzakta olduğumuz halde sadmenin tesiriyle yere yıkıldık. Bir defa daha grizu tehlikesi atlatmıştım. Bu patlamanın grizu olduğunu derhal anladım. Etrafımız yere yıkılan arkadaşlarım ve toz dumanla dolmuştu. Zehirli bir gaz etrafa yayılıyordu. İş emniyeti bakımından bizlere verilmesi gereken gaz maskesi bulunmadığından zehirli gaz ciğerlerimizi yakacaktı. Bunu biliyorduk. Kendime gelir gelmez işçi arkadaşım Necati'yi sarsarak kaldırdım. Kazağımı kanaldaki suya batırıp ağzıma ve yüzüme sardım. Böylelikle kendi metodumla bir gaz maskesi hazırlamıştım. Zehirli gazın etkisinden mümkün olduğu kadar kurtulmuştum. Arkadaşım da öyle yaptı. Beraber hızla ışık gördüğümüz ocağın baş tarafına doğru uzaklaştık. Yaklaşık 1200 metre kadar gittiken sonra kendimi kaybettim. Hastanede gözlerimi açtım.»

BAŞBAKAN ULUSU, ZONGULDAK MADEN İŞÇİLERİ SENDİKASINI ZİYARET ETTİ

Başbakan **Bülend Ulusu**, grizu faciası üzerine derhal Zonguldak'a gitti. Temaslarını ve incelemelerini aralıksız sürdüren Başbakan **Ulusu**, Zonguldak ve Havalisi Maden İşçileri Sendikasını da ziyaret ederek Genel Başkan **Mehmet Tezer**'den bilgi aldı. Yukarıdaki fotoğrafta, bu ziyaret sırasında **Tezer** konuşurken görülüyor.

TÜRK-İŞ'İN ÖNERİSİ ÜZERİNE ILO, ZONGULDAK HAVZASININ GELİŞTİRME PROJESİNİ HAZIRLAYACAK

TÜRK-İŞ İcra Kurulunun talebini olumlu karşılayan Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), Zonguldak'daki kömür havzasının, çeşitli açılardan çağdaş teknolojiye kavuşturulabilmesi için, önümüzdeki günlerde bu bölgede etüd ve proje çalışmalarına başlayacak.

Armutçuk üretim bölgesinde meydana gelen son grizu faciası üzerine, Genel Başkan **Şevket YILMAZ** imzası ile ILO'ya başvuran TÜRK-İŞ İcra Kurulu, bu havzada uygulanan teknolojinin çağın koşullarına ne derece uyum sağladığı konusunda, bilimsel bir araştırma yaptırılmasını önermişti.

TÜRK-İŞ'in bu konudaki talep yazısında, Zonguldak'ta yapılacak bu bilimsel araştırmaları yürütecek uzmanlar kadrosunda, işçi ve işveren temsilcilerinin de yer alması istenmişti.

TÜRK-İŞ Genel Merkezini ziyaret eden ILO'nun Ankara'daki Türkiye Temsilcisi Bruce Mac Donald, bu önerinin olumlu karşılandığını ve Türk resmi makamlarından gerekli iznin alınmasını takiben, ILO yetkili uzmanlarının Zonguldak Bölgesine giderek gerekli araştırmaya başlıyacağını belirten ILO Merkezi yazısını, Genel Başkan **Şevket YILMAZ'a verdi.**

ILO'nun Cenevre'deki Merkezinden TÜRK-İŞ Genel Başkanına gönderilen bu cevab yazısı üzerine, ilgili bakanlıkların onayından sonra, yaklaşık bir ay süre ile ILO uzmanlar heyeti Zonguldak havzasında gerekli incelemelere başlayacak ve bu üretim bölgemizi çağdaş teknolojik koşullara kavuşturmayı amaçlayan yeni bir geliştirme projesini hazırlayacaklardır.

Araştırmanın sonucuna göre hazırlanacak proje, ILO tarafından Birleşmiş Milletlerin ilgili organlarına sunulacak, Zonguldak Kömür Havzasından genel bir islâhatı kapsaması amaçlanan bu proje finansmanının Birleşmiş Milletler Kalkınma Fonlarınca karşılanması istenecektir. Böyle bir projenin gerçekleşmesi halinde, Dünya'nın sayılı kömür havzalarından biri olan Zonguldak Bölgesindeki mevcut üretim ileri derecede artacağı gibi başta iş kazaları olmak üzere, üretimi olumsuz yönde etkileyen öteki engel teşkil edici faktörler de ortadan kalkacaktır.

İŞ KAZALARINA VE MESLEK HASTALIKLARINA KARŞI MÜCADELE EDİLMELİDİR

Ülkemizin ve insanlarımızın daha fazla kayba uğramasına imkân verilmemelidir. Bütün dünya bu konuya çoktan eğilmiş, gerekli tedbirleri almış, insanlarını ölümden ve ekonomilerini kayıptan korumaya başlamıştır. Ülkemiz bu alandaki uygulama eksikliği yüzünden uluslardrası zeminlerde sık sık eleştirilere muhatap olmaktadır. Türkiye'nin milli onurunun daha fazla zedelenmemesi, insanlarımızın iş cinayetlerine kurban gitmemesi ve ülke ekonomisinin yok yere zarar görmemesi için, 1475 sayılı İş Kanunumuzun aşağıdaki maddelerini bir kere daha ilgililere hatırlatıyoruz:

İş Kanunu Madde 73 : Her işveren, işyerinde işçilerinin sağlığını ve işgüvenliğini sağlamak için gerekli olanı yapmak ve bu hususdaki şartları araçları noksansız bulundurmakla yükümlüdür.

Şimdi Soruyoruz: Kanun metni yukarıda. Acaba hangi işyerinde işverenler gerekli bütün tedbirleri alıyorlar, şartları ve araçları noksansız olarak hazır bulunduruyorlar?

İş Kanunu Madde 76 : Çalışma Bakanlığınca lüzum görülecek işyerlerinde işçi sağlığı ve iş güvenliği ile ilgili çalışmalarda bulunmak üzere birer «İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Kurulu» kurulur.

Şimdi Soruyoruz: Bu maddeye dayanılarak Çalışma Bakanlığının çıkardığı Tüzüğün 2. maddesinde, **«sanayiden sayılan ve devamlı olarak en az elli işçi çalıştıran, altı aydan fazla sürekli işlerin yapıldığı işyerlerinde, her işveren, bir işçi sağlığı ve iş güvenliği kurulu kurmakla yükümlüdür».** denir. Acaba, bu nitelikteki on binlerce işyerinden kaç tanesinde bu kurul kurulmuştur Kurulduysa bile, kaç tanesinde, tüzükte belirtilen görevlerini gerçekten yapmaktadır?

İş Kanunu Madde 83 : Çalışma hayatı ile ilgili mevzuatın uygulanmasını devlet izler, denetler ve teftiş eder. Bu ödev Çalışma Bakanlığına bağlı ihtiyaca yetecek sayı ve özellikle teftiş denetiemeye yetkili memurlarca yapılır.

Şimdi Soruyoruz: Mevzuatı uygulamakla ve tedbirleri aldırmakla görevli olan Çalışma Bakanlığı bu görevini yapıyor mu? İş Güvenliği Müfettişleri sayıca yeterli mi? Değilse, neden yeni müfettiş alınmıyor? Müfettişlerin yetkileri 1981 yılında aynı Bakanlığın bir genelgesiyle azaltılıp, müfettişler **«işveren müşaviri»** durumuna düşürülmedi mi? Bu hatalı genelgeyi değiştirip, müfettişleri tekrar etkili kılmak için ne düşünülüyor? İş Güvenliği Müfettişleri daha önceden bağımsız bir birim halinde iken, neden Genel İş Müfettişleri birimine bağlandılar? Bu hatalı tutumdan ne zaman dönülecek?

İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği konusunu düzenleyen daha başka kanun maddeleri, tüzükler de var. Ama hepsini tek tek incelemeye gerek yok. ÇALIŞMA BAKANLIĞI SADECE YUKARIDA BELİRTTİĞİMİZ ÜÇ KANUN MADDESİNİ CİDDİYE ALSIN, İŞVERENLERİN VE BAKANLIĞIN KANUNU ÇİĞNEMEK İMTİYAZI OLMADIĞINI GÖSTERSİN.

274 ve 275 Sayılı Yasa taslaklarına ilişkin Türk-İş görüşü MGK'ne sunuldu

TÜRK-İŞ İCRA KURULUNUN AÇIKLAMASI:

"GENEL DÜZENLEME YERİNE, ESKİ YASALARIN AKSAYAN ve EKSİK YÖNLERİ ELE ALINMALIYDI,,

TÜRK-İŞ, yeni Sendikalar Kanunuyla yeni toplu iş sözleşmesi, grev ve lokavt kanunu tasarısı taslak metinleri üzerindeki görüşlerini tesbit ederek Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreterliği İhtisas Komisyonu Başkanlığına sunmuştur.

10 Şubat 1983 tarihinden bu yana, TÜRK-İŞ Mevzuat Komisyonu ve Hukuk Danışmanlarının ortaklaşa yaptığı çalışmalar, TÜRK-İŞ Yönetim Kurulunun, 10-11 Mart tarihlerindeki toplantılarında müzakere edilmiş ve kesinleşen TÜRK-İŞ görüşleri, resmi bir yazı ile sunulmuştur.

TÜRK-İŞ GÖRÜŞÜ ŞÖYLE ÖZETLENMEKTEDİR :

«Sendikalar Kanununda TÜRK-İŞ'in değişmesini önerdiği 46 asıl ve 4 geçici madde, Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununda ise 38 asıl 4 geçici madde bulunmaktadır.

Buna rağmen TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu, işçi-işveren ilişkilerini düzenliyen yasalarda yapılacak bu değişiklikler yerine, 274 sayılı Sendikalar Kanunu ile 275 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununun 20 yıllık uygulamasında belirlenen sınırlı sayıdaki aksaklık ve noksanlıkların giderilmesinin daha uygun olacağı görüşündedir.

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu, sözü edilen kanunların uygulamasının yol açtığı ve zaman zaman Konfederasyonumuzun da işaret ettiği sorunların,

TÜRK-İŞ

TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU
CONFEDERATION OF TURKISH TRADE UNIONS
CONFEDERATION DES SYNDICATS D'OUVRIERS DE TURQUIE
TÜRKİSCHER GEWERKSCHAFTSBUND

Tlf(Phone):17 51 34 Tlg(Cable):Türkiş Yenişehir-Ankara

Sayı(Ref): 12/7-889 14 Mart 1983

Milli Güvenlik Konseyi
Genel Sekreterliğine
ANKARA

İlgi: 9 Şubat 1983 gün ve İVEDİ 2200-109-83/455 sayılı yazınız.

Sendikalar Kanunu ile Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununda tasarlanan değişiklikler Konfederasyonumuzca incelenmiş bulunmaktadır.

Konfederasyonumuz Yönetim Kurulu- işçi-işveren ilişkilerini düzenleyen Yasalarda yapılacak değişikliklerde, 274 Sayılı Sendikalar Kanunu ile 275 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu'nun yirmi yıllık uygulamasında belirlenen sınırlı sayıda aksaklığı ve eksikliği gidermenin hedef alınması gerektiği kanaatindedir. Bu kanaatini her vesile ile açıklayan ve görüşlerini karara bağlayarak ilgili mercilere sunmuş bulunan Konfederasyonumuz Yönetim Kurulu, Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunları taslakları üzerinde yaptığı incelemelerde, işçilerin ve işçi kuruluşlarının yeni bir sistemle karşı karşıya bırakıldığını kaygı ile tesbit etmiştir.

274 Sayılı Sendikalar ve 275 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunlarının uygulamasının yol açtığı ve zaman zaman Konfederasyonumuzun da işaret ettiği sorunlar kanaatimizce böylesine geniş kapsamlı bir değişikliği gerektirecek nitelikte bulunmamaktadır. Yeniden düzenleme hacmindeki taslaklarda öngörülen değişiklikler; yirmi yıllık uygulamayı, bu süre içinde yargı kararlarıyla yapılan yönlendirmeleri, işçi-işveren ilişkilerinin sağlıklı bir yapıya kavuşturulabilmesinde son derece değer taşıyan deneyimleri bir çırpıda ortadan kaldıracak nitelikte görülmüştür.

Türk-İş'in MGK Genel Sekreterliğine gönderdiği görüşün sunuş yazısı

böylesine geniş kapsamlı bir değişikliği gerektirecek nitelikte bulmamaktadır.

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu, yeniden düzenleme hacmindeki taslaklarda öngörülen değişikliklerin, 20 yıllık uygulamayı. bu süre içinde yargı kararlarıyla yapılan yönlendirmeleri ve işçi-işveren ilişkilerinin sağlıklı bir yapıya kuvuşturulabilmesinde son derece değer taşıyan deneyimleri bir çırpıda ortadan kaldırabilecek nitelikte görmüştür.

KAYGI DUYULAN DİĞER NOKTALAR

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu, taslaklardan duyduğu kaygıyı, taslakların sadece geniş kapsamlı olmasına bağlamamakta, işçi hak ve özgürlüklerinin kısıtlanmasını hedef alan işveren isteklerinin, taslaklardaki bir kısım düzenlemelere yansımış olduğunu da tesbit ederek, kaygıların diğer bir kaynağını bu noktaya bağlamaktadır.

Böylelikle yurdumuzdaki hür sendikacılık akımının temsilcisi TÜRK-İŞ'in, her iki taslağa yönelik bakış açısının bir kere daha açıklığa kavuşturulmasının gerekli olduğu sonucuna varılmıştır.

Konfederasyonumuza göre, işçi hak ve özgürlüklerinde ve sendikal haklarda kısıtlama yapılmaması, düzenlemelerde başta Türkiye Cumhuriyeti Devletinin taraf olduğu uluslararası antlaşmalarla belirli, ulusararası hukuk kuralarına, özellikle Birleşmiş Miletler Uluslararası Çalışma Teşkilatının sözleşmelerine uygun bir yol seçilmesinin, çoğulcu ve özgürlükçü demokrasinin gerçek anlamda kurulabilmesinin ön şartı olduğu kabul edilmelidir.

TEMEL HAKLAR ZEDELENMEMELİ

TÜRK-İŞ Sendika özgürlüğünü bir bütün olarak kabul etmektedir.

Bize göre, işçiler, ekonomik hak ve çıkarlarını korumak ve geliştirebilmek amacıyla sendikalar kurabilmeli, ya da seçtikleri sendikalara serbestçe üye olabilme hakkına sahip olmalıdırlar .

Taslakta bu temel hak, sendika kuruluş şartlarının zorlaştırılması, kurucularda aranan nitelikler ve işçileri memurlaştırma eylemiyle zedelenebilecektir.

İşçiler sendikalarının, ana tüzük ve iç yönetimlerini serbestçe düzenleyebilmelidirler. Taslakta bu temel hak da, zedelenmektedir. İşçiler, kendilerini yönetebilecek kişileri, özgürce seçebilmelidirler. Taslakta bu temel özgürlük, deneyimli kadroların tasfiyesine yol açabilecek düzenlemeler yanında, yöneticilerin işçileri serbestçe temsil edebilme hakkı sınırlandırılarak kısıtlanmaktadır.

İşçiler, sendikalar aracılığıyla çalışmalarını ve iş programlarını özgürce belirliyebilmelidirler. Taslaklarda bu temel hak, serbest toplu pazarlık ve grev hakkına getirilen kısıtlamalara ilâveten, işçileri ve teşkilatlarının toplumdan tecritine yol açabilecek bir genel siyaset yasağı getirilerek, sınırlanmaktadır.

Sınırlama, işçilerin mesleki eğitim dışında eğitim çalışmaları yapamamaları, iktisaden büçsüz durumda olanların korunabilmesinde son derece önemli bir araç olan kooperatifçiliği bile destekliyememeleri noktasına ulaşmaktadır.

Sendikalar, gelecekteki idarelerin keyfi tasarruf ve kararlarına karşı yasal güvencelerle korunabilmelidirler. Taslakta, bu temel güvencenin yeterince yer almadığı ve gelecekte kötüye kullanılabilecek biçimde idareye geniş takdir yetkisinin tanındığı görülmektedir. Sendikalar ve işçiler uluslararası hür teşkilatlara serbestçe üye olabilmelidir. Taslakta bu hak kaldırılmaktadır.

Grev hakkı ve serbest toplu pazarlık hakkı taslağa göre, kullanım bakımından güçleştirilmekte, mecburi tahkim egemen kılınmak istenmektedir.

TÜRK-İŞ, sendikalar ve toplu iş sözleşmesi, grev ve lokavt kanunları değişikliğinde bir kısım iş çevrelerinin kısa vadeli çıkar arayışlarının değil, geleceğin sosyal barışını gerçekleştirebilme ve sağlıklı demokrasiyi sürekli kılabilme imkânlarının gözetilmesi yolundaki yurtsever düşüncesinin paylaşılacağı inancındadır. TÜRK-İŞ İcra Kurulu, taslakların müzakeresinde de ,her türlü olumlu katkıyı yapmaya hazırdır.

TÜRK-İŞ İcra Kurulu, Sayın Cumhurbaşkanımızın iktisaden güçsüzlerin korunması, devletin şefkatli elinin güçsüzlerin yanında olması gerektiği biçimindeki direktiflerine uyulacağı ve taslakların, TÜRK-İŞ'in önerileri yönünde düzeltileceği inancını korumaktadır.»

DENİZ ULAŞ-İŞ Federasyonuna bağlı iki sendikanın genel kurulu yapıldı

Deniz Ulaş-İş Federasyonuna bağlı İstanbul Deniz Ulaş-İş Sendikası ile Marmara Bölgesi Deniz Taşımacılığı İşçileri Sendikasının genel kurulları geçtiğimiz günlerde yapıldı.

İstanbul Deniz Ulaş-İş Sendikası genel kurulunda Sendika Başkanlığına yeniden **Emin Kul** seçildi.

Başkanvekillikleri - ne **Şevket Beliikan,** Adli Teliman, Mehmet **Taşpınar,** Genel Sekreterliğe **Mustafa Yosma,** Mali Sekreterliğe **Hamdi Usta,** Organizastörlüğe de **Şükrü Kansız** seçildiler.

Marmara Bölgesi Deniz Taşımacılığı İşçileri Sendikası Genel kurulunda da Başkanlığa **Fahri Giritlioğlu,** Genel Sekreterliğe **Cemalettin Öner,** Mali Sekreterliğe ise **Rıza Menekşe** seçildiler.

Dergimiz, iki sendikamızın yöneticilerini kutlar, başarılarının devamını diler.

İŞÇİ-MEMUR AYIRIMI

Yılmaz: "Mevcut statünün değiştirilmesine karşıyız"

İşçi - Memur ayırımı konusunda, TÜRK-İŞ'in kesin görüşünü saptıyacak olan özel komisyon, TÜRK-İŞ Genel Merkezinde çalışmalarını sürdürüyor.

Genel Başkan **Şevket YILMAZ** adına Genel Eğitim Sekreteri **Kaya ÖZDEMİR**'in Başkanlık ettiği Komisyon'a, Sağlık-İş Sendikası Genel Başkanı **Mustafa BAŞOĞLU**, Tes-İş Federasyonu Genel Başkanı **Orhan ERÇELİK**, DYF-İŞ Federasyonu Genel Başkanı **Mehmet ACIDERELİ**, Yol-İş Federasyonu Genel Başkanı **Muzaffer SARAÇ**, Türk Harb-İş Sendikası Genel Başkanı **Kenan DURUKAN** ve Ağaç-İş Sendikası Genel Başkanı **Kemal SARISOY** katılıyor.

ŞEVKET YILMAZ'IN SÖZLERİ

Komisyonun en kısa sürede işçi-memur ayırımı konusundaki TÜRK-İŞ görüşlerini tesbit edip, Hükümete sunulacağını belirten Genel Başkan **Şevket YILMAZ**, basın mensuplarının bu konudaki soruları üzerine, şunları söyledi:

«Komisyonumuz, işçi - memur ayırımı ile ilgili olarak daha sonra Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Zeyyat BAYKARA'nın Başkanlığındaki bir komisyonda ele alınacak olan ve bizim de görüşümüz istenen taslağı incelemektedir.

TÜRK-İŞ'in bu konudaki görüşleri öteden beri bilinmekle beraber, bu hususu içeren düşüncelerimizi yeniden tesbit edip, kısa sürede Hükümete sunacağız.

Daha önce de söylediğim gibi, TÜRK-İŞ'in bu konudaki görüşü bellidir ve biz, mevcut durumun korunmasından yanayız. İşçiyi memurlaştırmak gibi bir düşünceyi ve uygulamayı benimsemeyiz. Aslında, Hükümetin de işçiyi memurlaştırıp, kazanılmış bir takım hakları ortadan kaldıracağı düşünülemez. Önemli olan verimi ve üretimi arttırmak, kalkınmayı hızlandırmak olduğuna göre, işçiler, bugüne kadar bu yoldaki katkılarını ve başarılarını kanıtlamışlardır.

Statü değişikliği beklenen sonucu sağlıyamıyacağı gibi, çalışanların belirli ölçüdeki rahatsızlıklarını, daha da arttıracaktır. Hükümetin, demokrasimizin teminatı sayılan özgür sendikacılık hareketinin bel kemiği toplu pazarlık düzenini, şu ya da bu nedenle daraltmak isteyeceğini sanmıyoruz.»

Türk-İş Yönetim Kurulunun son toplantısına katılan üyelerden (yukarıdan aşağıya) İbrahim Denizcier, Orhan Balta, Cevdet Selvi, Sait Bürçin ve Çetin Göçer

TÜRK-İŞ YÖNETİM KURULU GELİŞMELERİ İZLİYOR

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu, çalışma hayatıyla ilgili yasa değişikliklerine ilişkin görüşlerini ilgililere sunduktan sonra, gelişmeleri yakından takip etmekte ve her an toplanabilecek bir ortam içinde bulunmaktadır.

274 Sayılı Sendikalar, 275 sayılı Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt, 1475 Sayılı İş Yasalarından sonra, 657 sayılı Devlet Memurları yasasında yapılması düşünülen değişiklikle yaklaşık 500 bin işçinin memur statüsüne geçirilme eğilimi de Türk-İş Yönetim Kurulunun hassasiyetle takip ettiği konular arasında bulunuyor.

Kamu oyunca işçi-memur ayırımı diye bilinen sorunun çözümü için 657 sayılı yasada yapılması düşünülen değişiklik üzerinde, Türk-İş Yönetim ve İcra Kurulu kesin tavrını tesbit ederek, tasarının tümüne karşı olduğunu, böyle bir düzenleme yerine daha önce bu konuda alınan kararların uygulamaya konulması ve aksıyan maddelerin düzeltilmesi gerektiğini açıkladı.

Önümüzdeki günlerde şekilleneceği umulan çalışma hayatıyla ilgili yasaların, hür sendikacılık hareketini olumsuz yönde etkileyebileceği endişesinin henüz kaybolmadığı da Yönetim Kurulu üyelerince paylaşılan bir görüş olmaktadır

Zonguldak Maden İşçileri Sendikası Genel Kurulunda Mehmet Tezer yeniden Başkan Seçildi

Mehmet Tezer, Genel Kurulda açış konuşmasını yaparken

Yılmaz: ''Babasının ölüsünü çıkarıp, ertesi gün kazma sallayan işçiye grev hakkı çok görülemez,, dedi

● **KAYABAŞI KARA, YAMAN ve KALAFAT İCRA KURULU ÜYELİKLERİNE SEÇİLDİLER**

Türkiye'nin, Balkanların ve Ortadoğunun en büyük lokal işyeri sendikası olan **Zonguldak ve Sendikasının** 25 inci olağan genel kurulu 21-23 Mart 1983 tarihlerinde yapıldı.

Çalışma Bakanı **Turan Esener,** Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı **Fahir İlkel,** Diyanet İşleri Başkanı **Tayyar Altıkulaç,** TÜRK-İŞ Genel Başkanı **Şevket Yılmaz,** Danışma Meclisi üyeleri ve TÜRK-İŞ'e bağlı çok sayıda sendika başkanının katıldığı Genel Kurul çalışmalarında ana konu işçilerin can güvenliği oldu. Sendika Genel Başkanı **Mehmet Tezer,** Genel Kurulu açış konuşmasında **insanların en kutsal hakkı olan yaşama hakkının Havza'da ölüm hakkına dönüştüğünü** söyledi. Genel Kurulda konuşan TÜRK-İŞ Genel Başkanı Şevket Yılmaz, **«Yarınki demokrasinin sağlıklı olması için keliemizi koyacağız** dedi. Zonguldak Valisi **Galip Demirel,** EKİ nin bağımsız bir kuruluş olması gerektiğini belirterek, **«EKİ'yi hor gören bir başa ihtiyaç olmadığını»** söyledi.

Tezer, toplu ölümle sonuçlanan olaylarda milletçe üzülme ve yardım elini uzatmanın şükranla karşılanan bir davranış olduğunu, ancak duygusal yaklaşımların sorunu çözemeyeceğini Havza'da yılda ortalama **73 şehit, 6 bin 482 yaralı** verildiğini, topluca ölümler karşısında, kamu vicdanının aşırı duygusallıkla gösterdiği tepki ve uzattığı yardım elinin tek tek ölümlerde ilgisiz ve sessiz kaldığını» anlattı. Başkan Tezer, **«Endişem, Devlet Başkanımız ve Başbakanımızın yakın ilgi ve kesin emirlerine rağmen ilgililerin eski alış-**

Zonguldak ve Havalisi Maden İşçileri Sendikası genel kurulunu kalabalık bir konuk grubu izledi

kanlıklarını sürdürerek, olayın kamuoyunda yarattığı tepki küllendikten sonra, konuyu amacından saptırabilmeleri ihtimalidir» dedi.

55 bin dolayında işçinin 257 delege ile temsil edildiği genel kurulda Genel Başkan Mehmet Tezer, daha sonra **havzanın uzun yıllardan beri ihmal edilmiş olduğuna değindi. Yıllardır üretimin birinci** planda tutulduğunu, **emniyet kurallarının geriye atıldığını bildirdi.**

Genel Kurul Divanı TÜRK-İŞ Genel Başkanı **Şevket Yılmaz,** Maden Federasyonu Genel Başkanı **Kemal Özer** ve Deniz Ulaş-İş Federasyonu Başkanı **Emin Kul**'dan oluştu.

TÜRK-İŞ Başkanı **Yılmaz** Genel Kurulda yaptığı konuşmada yeni hazırlanan yasa taslaklarından kaygı duyduklarını belirtirken **«Biz, sağlıklı demokrasinin bekçisiyiz, yarınki demokrasinin sağlıklı olması için kellemizi ortaya koyacağız»** dedi.

Yılmaz, maden kazaları konusuna değinirken Ereğli'de iki kez alınmış grev kararının mahkemeden dönmüş olduğunu, şimdiyse iş kolunun bütünü için grev yasağı düşünüldüğünü hatırlattı. **«Bir evlat, babasının ölüsünü çıkardıktan sonra ertesi gün aynı yerde üretim yapıyor. Kazma sallıyor. Bu işçiye grev yapamazsın demek insafsızlıktır.»** şeklinde konuştu.

Şevket Yılmaz'dan sonra Maden Federasyonu Başkanı **Kemal Özer** söz aldı ve TKİ Genel Müdürünün grizu faciasına ilişkin olarak radyo ve TV de yaptığı açıklamadan ötürü üzüntü içinde olduklarını bildirdi. **Özer** soruşturma aşamasındaki bir konuda ihmal olmadığının açıklanmasının neye dayandırıldığını kavrayamadığını söyledi ve şöyle dedi:

«İhmal yoktu, kendiliğinden mi patladı? 103 işçi nasıl öldü? Genel Müdürün bir tek eksiği vardı, ölen bir işçinin adını suçlu diye vermedi. Henüz kaza yerine bilirkişi gidebilmiş değildir.»

Daha sonra Çalışma Bakanı **Turhan Esener** söz aldı, **Esener,** ızdıraplı bir toplantıya katılmaktan üzüntü duyduğunu belirtti.

Esener işçi sağlığı ve iş güvenliği ile ilgili önlemlerin üzerinde durarak bunun dıştan denetimden daha etkin biçimde işyerinde önlem ve denetimle gerçekleşebileceğini, 800 binden fazla işyeri olan Türkiye'de dış denetimin fazlaca etkili ola-

Zonguldak ve Havalisi Maden İşçileri Sendikası yöneticileri genel kurul çalışmalarında görülüyor

mıyacağını söyledi.. **«Buradan haykırıyorum, işverenlerimiz önlemler alsınlar. İş kazasını önlemek tazminat ödemekten daha ucuzdur. Noksansız önlem almak işverenin yükümlülüğüdür.»** dedi. Çalışma Bakanı iş müfettişlerinin yetkisiz bırakıldığına ilişkin eleştirilere değinerek hayati tehlike olan eksikliklerde iş yasasının 73. maddesine göre iş yerlerinin kapatılmasının zorunluluk olduğunu söyledi.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı **Fahir İlkel** de Genel Kurulda yaptığı konuşmada iş kazalarından büyük üzüntü duyduğunu, yatırımların zamanında yapılması için elden gelen bütün gayretlerin sarfedileceğini belirtti.

Daha sonra kürsüye gelen Diyanet İşleri Başkanı **Tayyar Altıkulaç, «Deveyi sağlam kazığa bağlayın, sonra Allaha tevekkül edin»** diyerek işçi sağlığı ve iş güvenliği konusunda hadislerden örnekler verdi. Altıkulaç konuşmasında **insanın kainatta en şerefli ve en üstün vasıflarla yaratılmış varlık olduğunu bildirdikten sonra işçilerin iş kazalarından korunması için gerekli tedbirlerin mutlaka alınmasını istedi.**

Tayyar Altıkulaç'tan sonra kürsüye gelen Zonguldak Valisi **Galip Demirel** de **«EKİ'yi hor gören bir başa ihtiyaç olmadığını»** söyledi. Vali **«Eğer kömür çıkarılmak, işçi ve işverenin birleşmesi isteniyorsa, 103 şehitten sonra artık EKİ'nin bağımsız olması düşünülmelidir»** dedi. Ve şöyle konuştu.

«EKİ müessesesini diğer kuruluşlardan küçük gören zihniyetin karşısındayız. TKİ'nin başındaki yöneticilerin burayı hor görmelerine son verilmelidir.»

Çok olumlu bir hava içinde geçen ve üç gün süren Genel Kurul sonunda yapılan seçimlerde sendika başkanlığına **Mehmet Tezer** yeniden seçildi. Sendikanın İcra Kurulu üyeliklerine yeniden, **Yakup Kayabaşı** (Başkan Vekili), **Yusuf Ziya Kara** (Genel Sekreter), **Hasan Yaman** (Mali Sekreter) ve **Yekta Kalafat** (Teşkilatlandırma Sekreteri) seçildiler.

Son aylarda aralıksız çalıştılar

Türk-İş Mevzuat Komisyonu, çalışma hayatı ile ilgili yasal düzenlemelerin yoğunluk kazandığı son aylarda aralıksız bir çalışma içinde bulundu.

Genel Başkan **Şevket Yılmaz** adına Genel Eğitim Sekreteri **Kaya Özdemir**, Sağlık-İş Genel Başkanı **Mustafa Başoğlu**, Yol-İş Federasyonu Genel Başkanı **Muzaffer Saraç**, Tes-İş Federasyonu Genel Başkanı **Orhan Erçelik**, Türk Harb-İş Genel Başkanı **Kenan Durukan**, DYF-İŞ Genel Başkanı **Mehmet Acıdereli**, Ağaç-İş Genel Başkanı **Kemal Sarısoy**'dan oluşan Mevzuat Komisyonu, 274, 275, 1475 ve 657 Sayılı yasa değişikliklerine ilişkin taslaklara karşı Türk-İş görüşünü belirlediler.

İŞ KAZALARI, İHMALLER, TEDBİRSİZLİKLER VE SONUÇLARI

Türkiye iş kazaları bakımından malesef Dünya'da birinci sırayı işgal etmekte ve bu korkunç gerçek, yıllardır sürüp gitmektedir. İş kazalarının böylesine acımasız bir biçimde sürüp gittiğinin son örneği, Zonguldak'taki büyük grizu faciasıdır. Zonguldak'ta 7 Mart günü meydana gelen grizu faciasının sonucu 103 işçimiz şehit düşmüş, bunların eşleri dul, çocukları yetim kalmıştır. Bu facianın, Ülkemiz ve Dünya ölçüsünde yarattığı yankıları hala sürmektedir. Grizu faciaları, Dünya üzerinde hemen hemen ortadan kaldırılmışken Türkiye'de böylesi bir facianın meydana gelmesi, ihmallerin, tedbirsizliklerin ya da bir ölçüde vurdumduymazlıkların ortada olduğunu göstermiyor mu?

Kazanın meydana gelmesinden hemen sonra, Sayın Başbakan'ın ve Hükümet Üyelerinin kaza mahalline gitmeleri, TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu Üyelerinin büyük bir bölümünün Zonguldak'a ulaşmaları, şehitlerin dul ve yetimlerine resmi yardımlar dışında özel kampanyalar açılarak büyük meblağlar toplanması, bir bakıma yaraları sarmada önemli rol oynamıştır. Ama ne var ki, hayatlarının baharında göçüp giden bu gencecik işçiler, bizim insanlarımızdır. Bunların böylesi bir kaza sonucu şehit düşmeleri, iş kazalarının yeniden gündeme gelmesine ve cidd'i tedbirler alınması için gerekli çalışmaların yapılmasına, hiç olmazsa bundan sonra böylesi kazalar olmaması için tedbirler alınmasına neden olmaktadır.

Eğer bu gibi tedbirler sürekli bir biçimde ele alınır ve tedbirlerin alınmasında kesimler kendilerine düşen görevleri yaparlarsa, iş kazalarındaki oranın düşmemesi için sebep yoktur. Yakın geçmişimizde işçi ve işveren işbirliğinin, Tekstil işkolunda yaptıkları ciddi ve tutarlı çalışmaların iş kazalarını büyük ölçüde azalttığı görülmüştür. Ülkemizin içinde yaşadığı geçiş dönemini fırsat bilen bazı bürokratlar, bazı işveren vekilleri, sendikaları devre dışı bırakmayı, sendikalarla yapılacak işbirliğini geri plana itmeyi hüner saymışlardır. Oysa, çağdaş anlayış bu ortak çabayı zorunlu kılmaktadır.

Sevk ve idarede ortak tanımama, ya da işçilerin yönetime katılmalarını engelleme, ne hikmetse adeta bir başarı gibi görünmüştür. Bu anlayış bize göre yanlıştır. İşçilerin temel hak ve özgürlüklerinden tutunuz da kazaların önlenmesine kadar pek çok konu, hatta üretimin arttırılması, verimliliğin yüksek düzeyde tutulması konuları, işçiler adına sendikaların devreye girmesine, işverenlerle karşılıklı masaya oturmalarına, karşılıklı anlayış içinde çalışmalarına büyük ölçüde bağlıdır. Nitekim son zamanlarda bu gerçek daha iyi anlaşılmaya başlanmış, işçilerin rızası olmadan onları istekleri dışında memurlaştırmanın, ya da sendikalarından uzaklaştırmanın yanlış olduğu kesinlikle ortaya konulmuştur. Yıllarca önce, «**madencilerin çilesi**» başlığını taşıyan bir makele yazmıştım. O makalenin yayınlanmasından sonra, yeraltı madenlerinde çalışan işçi arkadaşlarımdan aldığım son derece manâlı, espirili ve hizmet aşkı ile dolu cümleleri taşıyan maktuplarını dün gibi hatırlıyorum. Madencinin çilesi tükenir mi? Hiç şüphesiz tükenmez. Ama en azından hafifletilir. Kazaların kader olmadığını bilmeliyiz, Tedbirlerimizi ciddi olarak almalıyız. İşçilerimizi ve işverenlerimizi yeterince eğitmeliyiz. Tedbir almayan işvereni cezasız bırakmamalıyız. Çalışma Bakanlığının mevzuatı tam uygulaması için gerekli çalışmaların yapılmasını sağlamalıyız. Dileriz ki, Türkiyenin en büyük maden kazası herkes için uyarıcı ve ilâhi bir ders olsun.

Şehitlerimize tanrıdan rahmet, kederli ailelerine başsağlığı ve yaralılarımıza âcil şifalar diliyorum.

Batı Berlin Eyalet Belediye Başkanı Richard Von Weizsaecker, Türk-İş Genel Başkanı Şevket Yılmaz'la görüştü

Batı Berlin Belediye Başkanı Weizsaecken, Türk-İş Genel Başkanı Şevket Yılmazla görüştü

YILMAZ, TÜRK İŞÇİLERİNİN GERİ DÖNMEYE ZORLANMAMASINI İSTEDİ

- WEIZSAECKER, HİÇBİR TÜRK VATANDAŞININ ZORLA GERİYE DÖNDÜRÜLMEYECEĞİNİ BELİRTEREK, «EGER BİR TÜRK VATANDAŞI YURDUNA DÖNMEK İSTERSE YARDIMCI OLACAĞIZ» DEDİ

Batı Berlin Eyalet Belediye Başkanı **Richard Von Weizsaecker,** Türkiye'deki temasları arasında Türk-İş'i de ziyaret ederek Genel Başkan **Şevket Yılmaz'ia** görüştü.

Türk-İş Genel Başkanı **Yılmaz** görüşme sırasında yaptığı konuşmada, Türk işçilerinin Türkiye'ye dönmeleri için zorlanmamalarını isteyerek, **«Türklerle Almanlar ve yabancı işçiler arasındaki tahriklerin bazı kesimler tarafından yapıldığını biliyoruz»** dedi.

Yılmaz, Berlin'deki işçilerin yüzde 22'sinin Türk işçilerinden oluştuğunu belirterek, Türk işçilerinin uyum sağlamada karşılaştığı güçlükler üzerinde durarak. **«Ev bulmakta güçlük çekmeleri, Almanya'nın yabancı işçi kontenjanının azlığı, Türkiye'deki geleneklerinden kopmama arzusu, uyum sağlamayı engellemektedir»** dedi.

Yılmaz, Almanya'nın Türkler için uyguladığı vize işleminin kaldırılması gerektiğine, hiç olmazsa güçlük çıkarma alışkanlığının terk'edilmesinin iki ülke dostluğu açısından zaruri olduğuna da değinerek, Türk işçilerinin sosyal güvenliği üzerinde durdu.

Uzun süre çalışıp, yüzde 80 oranında sakat raporu alan işçilerin emeklilik durumunun bir karar alınarak sağlanmasını isteyen **Yılmaz,** kendi isteği ile Türkiye'ye dönmek isteyenlere ücretlerinden kesilen sosyal sigorta ve işsizlik primleriyle işveren hissesinin ayrıca aile yardımlarının ödenmesi gerektiğini söyledi.

Şevket Yılmaz, Almanya'da bulunan Türk teröristler ve yurda iadesi istenen diğer suçlular üzerinde de durarak konuşmasını şöyle tamamladı:

«Her ülke pek tabiidir ki, kendi yasalarıyla idare edilir. Ancak, Türkiye'nin Almanya'dan iadesini istediği, ya da Almanya'da hem huzuru bozucu, hem de işçileri kışkırtıcı fiiller işleyenlerin Türkiye'ye iade edilmeleri her iki ülke arasındaki dostluk ve tarihi yakınlık açısından zaruridir»

Batı Berlin Eyalet Belediye Başkanı **Richard Von Weizseacker** de yaptığı konuşmada, Batı Berlin'de yaşayan yaklaşık 130 bin Türk işçisinden hiçbirinin zorla geriye gönderilmesinin sözkonusu olmadığını açıkladı.

Weizsaecker, Türkiye'yi ziyaretinin amacının Türk yetkili makamlarının Türk işçilerinin sorunları hakkında görüşlerini almak olduğunu kaydederek. **«Amacımız, Alman ve Türk vatandaşlarının iyi bir ortamda yaşamalarını mümkün kılmaktır»** dedi.

Almanya'daki Türk işçilerinden özellikle ilerlemiş yaşta olanların dönüp dönmeme konusunda zorluk çektiklerini de belirten konuk Belediye Başkanı özetle şunları söyledi :

«Batı Berlin'de yaşayan Türk işçilerinin büyük bir çoğunluğu, ücretlerinin büyük bir bölümünü ailelerine

gönderiyorlar. Oradaki yaşam düzeyleri, diğer yabancı işçilere ve Almanlara göre düşüyor. Sizin söylediğiniz ev sorunu da buradan kaynaklanıyor. Ücretlerinin az bir miktarı ellerinde kaldığından, ucuz evlerde oturuyorlar.

«Batı Berlin'de yaşamak isteyen hiçbir Türk işçisini zorla geri göndermeyeceğiz. Bunu istemiyoruz, yapmayacağız da. Ama bir Türk vatandaşı yurduna dönmek isterse, ona sizin de belirttiğiniz gibi yardımcı olacağız.

«Almanya'da doğmuş ya da küçük yaşta gelmiş olan Türkler, ana ve babalarına göre daha kolay uyum sağlıyorlar. Biz onlara mesleki eğitim vermek istiyoruz. Çünkü işsizler arasında Türk gençleri çoğunluktadır. Şimdiye kadar mesleki eğitimleri desteklenmemiş.»

Konuk Belediye Başkanı, Türk çocuklarının dini eğitimleriyle ilgili çalışmalar üzerinde de durdu, «**Türklerin Alman toplumuna uyum sağlarken kendi kültür ve dinlerini kaybetmelerini istemiyoruz**» dedi.

Batı Berlin Eyalet Başkanı **Richard Von Weizsaecker**, hükümet yetkilileri ile de görüşerek, yabancı işçilerin yatırımları ile ilgili işyerlerinde incelemede bulundu.

Sosyal Güvenlik Bakanı Sadık Şide, 20 milyonu aşkın kişinin bu yasa ile sosyal güvenlik kapsamına alınacağını söyledi

Tarım sigortası yasa tasarısı Başbakanlık'ta

Şide: "40 yılda alınan mesafeyi 10 yılda 2 katına çıkaracağız"

● SOSYAL GÜVENLİK BAKANI, DÜZENLEDİĞİ BASIN TOPLANTISINDA «HEDEFİMİZ BEŞİKTEN MEZARA KADAR HERKESE SOSYAL GÜVENLİK SAĞLAMAKTIR» DEDİ

Sosyal Güvenilk Bakanı **Sadık Şide**, tarımda çalışanların sosyal güvenlik kapsamına alınmasıyla ilgili yasa tasarısının Başbakanlığa sunulduğunu çıkladı.

Şide, Ankara'da düzenlediği basın toplantısında, tarımda kendi nam ve hesaplarına çalışanların, pilot bölge uygulamasıyla 10 yıl içinde bütün ülkeye yaygınlaştırılacak biçimde sosyal güvenlik kapsamına alınacağını söyledi.

Ücretle tarım kesiminde çalışan tarım ve orman işçilerinin de kapsam içinde bulunduğunu belirten **Şide**, konuyla ilgili olarak şunları söyledi:

«**Yeni tasarıda, sigorta müfettişi olmayacak, icra yoluyla takip bulunmayacak ve prim borcu yüklenmeyecek. Tarımda çalışanların eski tasarıya göre birikmiş prim borçlarını devlet ödeyecek.**»

Şide, tarımda çalışanların Bağ-Kur kapsamına alınarak sosyal güvenliğe kavuşturulması durumunda, uygulamanın Kurum bütçesine yük getirmeyecek biçimde yapılacağını söyledi.

Sanatçıların sosyal güvenliğine işlerlik kazandırılacağını da söyleyen Sosyal Güvenlik Bakanı, «**Bununla ilgili yeni kanun tasarısı tamamlandı. Birkaçgün içinde Başbakanlığa sunalacaktır**» dedi.

SSK VE BAĞ-KUR

SSK ve Bağ-Kur hakkında da bilgi veren **Şide**,

«SSK'nın bugün 3 milyon 89 bin üyesi bulunmaktadır. 300 milyarlık bütçesiyle SSK bu yıl 160 milyar lira emekli aylığı ödeyecektir. Bağ-Kur üyesinin sayısı ise 1 milyon 395 bindir. 35 milyarlık bütçesi olan Bağ-Kur, bu yıl 20 milyar emekli aylığı ödeyecektir» dedi.

Emekli aylıklarının 30 ayda yüzde 100'ün üzerinde arttığına değinen **Sadık Şide,** bütün bu artışların SSK ve Bağ-Kur tarafından karşılandığını kaydetti.

SAĞLIK HİZMETLERİ

SSK sağlık tesislerinde özel ihtisas servisleri açılacağını söyleyen **Şide,** 11 yeni SSK hastanesinin de en kısa zamanda tamamlanarak hizmete açılacağını ifade etti.

KONUTLAR

İki yılda 35 bin konut inşaatının tamalandığını da belirten **Sadık Şide.** SSK'nın bu yıl da 7 milyar lira konut kredisi vereceğini ve bütün insaatlarda 1 Nisan'dan itibaren işbaşı yapılarak, bütün inşaatların tamamlanacağını duyurdu.

PRİM ALACAKLARI

SSK primlerini ödemeyen işverenlere 15 gün süreli tebligat yapıldığını buna rağmen borçlarını yatırmayan işverenler aleyhine kamu ve özel kesim ayrımı yapmadan icra takibi açıldığını bildiren Sosyal Güvenilk Bakanı, **«Bağ-Kur ise icra işlemlerini 1 Temmuz 1983 e kadar durdurmuştur. Esnaf ve sanatkârlar bu süre içinde icra masrafı yüklenmeden borçlarını ödeyebilirler»** şeklinde konuştu.

Sağlık-İş Başkanlar Kurulu toplantısına katılan şube başkanlarından bir kısmı görülüyor

SAĞLIK-İŞ BAŞKANLAR KURULU TOPLANDI

Başoğlu: "Kamu kesimindeki işçileri memurlaştırma Anayasa'nın eşitlik ilkesine aykırıdır,,

● SAĞLIK-İŞ BAŞKANLAR KURULUNA KATILAN TÜRK-İŞ GENEL BAŞKANI ŞEVKET YILMAZ, İŞ YASASINA TABİ İŞÇİLERİN MEMURLAŞTIRILMASINA KARŞI OLDUKLARINI SÖYLEDİ.

Sağlık - İş Sendikası Başkanlar Kurulu 25 Mart Cuma günü Ankara'da toplanarak, Hükümetçe sürdürülen işçi - memur ayırımı çalışmalarının muhtemel sonuçlarını ve çalışma hayatı ile ilgili konuları gözden geçirdi.

Sağlık-İş Sendikası Genel Başkanı ve TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu Üyesi **Mustafa Başoğlu,** toplantıyı açarken yaptığı konuşmada, kamu kesiminde işçilerin memurlaştırılması halinde, Anayasa'nın eşitlik ilkesinin zedeleneceğini, memurlaştırılanların da çeşitli açılardan zarara uğratılacağını belirtti.

İşçi - Memur ayırımının **çözümlenmesi için** yeni yasal düzenlemeye ihtiyaç olmadığını öne süren **Başoğlu, «En son 1987 sayılı yasada yapılan değişiklik ve bu değişikliğe uygun olarak Resmi Gazete'de yayınlanan komisyon raporu, kamu kurumlarında kimlerin işçi, kimlerin memur statüsünde çalıştırılması gerektiğini göstermektedir. Yapılacak iş; yeni yasal düzenleme yerine, kişilerin sıfatlarına uygun statülere yerleştirilmesidir»** dedi.

TÜRK-İŞ Genel Başkanı **Şevket Yılmaz** ile Genel Eğitim Sekreteri **Kaya Özdemir,** Sağlık-İŞ Sendikası Başkanlar Kurulu toplantısına bir süre katılarak kurul üyelerine çeşitli konularda bilgi verdiler.

Sağlık-İş Sendikası Başkanlar Kurulu toplantısında işçi-memur ayrımı üzerinde görüşmeler yapıldı

Şevket Yılmaz, işçi-memur ayırımı üzerinde durarak şöyle dedi:

«Biz, herkes işçi yapılsın diye bir istekte bulunmadık. İşçi-memur ayrımının sağlıklı bir sonuca ulaştırılabilmesi, mevcut yasalara göre mümkündür. Kamu kesiminde sendikacılığı güçsüz kılmayı hedef alan bir düzenlemeye elbette rıza gösteremeyiz. İş yasası kapsamındaki işçilerimizin memur yapılmasına asla razı olamayız.

«Bu konuda Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Sayın Zeyyat Baykara ile Sayın Başoğlu'nun da katıldığı bir görüşme yaptık. Basınımızda yer alan bazı haberlerin, gerçeği yansıtmadığını Sayın Baykara söylediler: 5 Nisan'da yeniden görüşeceğiz. TÜRK-İŞ olarak, işçi-memur ayrımının önemini, özellikle sendikanız açısından taşıdığı önemi iyi biliyoruz. Gereken herşey yapılacaktır. Bundan kuşkunuz olmasın.»

Sağlık - İş Sendikası Başkanlar Kurulu çalışmaları üç gün sürdü.

Not: Mustafa Başoğlu'nun «Anayasa Açısından İşçi-Memur Ayırımı» konulu yazısı Dergimizin arka iç kapağında verilmiştir.

Türk-İş AAFLI proğramı sürüyor

● KADIN İŞÇİLERIN SORUNLARINA İLİŞKİN İSTANBUL'DA DÖRT SEMİNER DÜZENLENDİ

TÜRK-İŞ ile AAFLI arasında belirlenen programa göre, kadın işçilerin eğitimi konusunda İstanbul'da dört ayrı seminer düzenlendi.

21 Şubat ile 4 Mart 1983 tarihleri arasında uygulanan seminerlerden 173 kadın işçi yararlandı.

Petrol-İş Sendikası Genel Merkezi, TÜRK-İŞ Bölge Temsilciliği, DYF-İŞ Sendikası ile TEKSİF Yedikule Şubesinde düzenlenen seminerlerde Prof. Dr. **Yakut Irmak**, Prof. Dr. **Yıldız Tümerdam**, Prof. Dr. **Turhan Akbulut**, Dr. **Bike Aksu Kocaoğlu**, Danışma Meclisi Üyesi **İmren Aykut**, TÜRK-İŞ 1. Bölge Temsilcisi **İsmail** Topkar, Türk-İş/AAFLI program uzmanı **Sinan Yazıcıoğlu**, Türk-İş Eğitim Müdürü **Emre Kocaoğlu**, Türk-İş Kadınlar Bürosu koordinatörü **Rahime Akdoğan** çeşitli konularda tebliğler sundular.

OSMAN NURİ TEKMAN

2795'e GÖRE EMEKLİ AYLIĞINIZI HESAPLIYABİLİRSİNİZ

2795 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun Bazı Madde ve Bentlerinin Değiştirilmesine ve Bir Bendinin Kaldırılmasına dair ((2795 sayılı) Kanun'un gösterge sayılarının değiştirilmesi, sosyal yardım zammını 5000 liraya yükseltmesi ve aylık ile gelirlerden Hastalık Sigortası Primi kesintisini kaldırması nedeniyle, Kurumdan aylık veya gelir alanların aylık ve gelirlerinde 1 Ocak 1983 tarihinden itibaren artış olmuştur.

1983 Ocak ayı aylıklarının, 2795 Sayılı Kanundan önceki hükümlere göre 1982 Kasım ayında ödenmiş olması nedeniyle bu aya ait fark, 1983 Şubat, Mart, Nisan üç aylıkları ile beraber 1983 Şubatında ödenmiş olduğundan, sigortalı ve hak sahipleri yeni aylık miktarlarını öğrenememişlerdir.

Malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortalarından aylık alanların 2795 Sayılı Kanuna göre aylık miktarlarının hesaplamalarına yardımcı olmak üzere bir tablo hazırlayıp yayınlamakta yarar görülmüştür.

Tablo, derece ve kademeler esas alınarak % 1 aylık oranına göre düzenlemiştir. Bu tabloya göre aylık sahibinin aylığını hesaplayabilmesi için derece ve kademeleri ile aylık oranını bilmesi gerekir.

Örneğin 5 inci derece 8 inci kademeden ve % 76 oranından aylık almakta olan bir kişinin 2795 sayılı Kanuna göre yeni aylığı şöyle hesaplanacaktır: Tabloda 5 inci derece 8 inci kademenin karşılığında 256,02 sayısı bulunmaktadır; bu sayının aylık oranı 76 ile çarpımı (256,02 × 76 =) 19.457,52 liradır, buradaki kuruş tama çıkarılıp, 5000,— lira sosyal yardım zammının ilâvesi ie bu kişinin aylığının (19.458,00 + 5.000,00 =) 24.458,00 lira olduğu bulunur.

Buna göre bu tabloda kendi derece ve kademenizin karşılığını bulup, aylık oranıyla çarpıp, bulunan miktardaki kuruşu liraya tamladıktan sonra 5.000,00 lira Sosyal yardım zammını ilave ederek aylık miktarınızı hesaplayabilirsiniz.

Ancak, ölüm aylığı hesabında, 5.000,00 lira sosyal yardım zammının hak sahiplerine eşit olarak dağıtılacağını gözden uzak tutmamak gerekir.

SOSYAL YARDIM ZAMMI HARİÇ % 1'E DÜŞEN AYLIK MİKTARI TABLOSU

Derece	KADEMELER											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	297,84	298,86	299,88	300,90	301,92	302,94	303,96	304,98	306,00	—	—	—
2	285,60	286,62	287,64	288,66	289,68	290,70	291,72	292,74	293,76	294,78	295,80	296,82
3	273,36	274,38	275,40	276,42	277,44	278,46	279,48	280,50	281,52	282,54	283,56	284,58
4	261,12	262,14	263,16	264,18	265,20	266,22	267,24	268,26	269,28	270,30	271,32	272,34
5	248,88	249,90	250,92	251,94	252,96	253,98	255,00	256,02	257,04	258,06	259,08	260,10
6	236,64	237,66	238,68	239,70	240,72	241,74	242,76	243,78	244,80	245,82	246,84	247,86
7	224,40	225,42	226,44	227,46	228,48	229,50	230,52	231,54	232,56	233,58	234,60	235,62
8	212,16	213,18	214,20	215,22	216,24	217,26	218,28	219,30	220,32	221,34	222,36	223,38
9	199,92	200,94	201,96	202,98	204,00	205,02	206,04	207,06	208,08	209,10	210,12	211,14
10	187,68	188,70	189,72	190,74	191,76	192,78	193,80	194,82	195,84	196,86	197,88	198,90
11	175,44	176,46	177,48	178,50	179,52	180,54	181,56	182,58	183,60	184,62	185,64	186,66
12	163,20	164,22	165,24	166,26	167,28	168,30	169,32	170,34	176,36	172,38	173,40	174,42

Her işgünü (ortalama) 5 işçimiz iş kazasında hayatını kaybediyor

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde olduğu gibi, ülkemizde de, işçi sağlığı ve iş güvenliği sorunları büyük önem taşımaktadır. 1981 rakamlarına göre, ülkemizde her iş günü ortalama 5 işçi iş kazasından ölmüştür. Meslek hastalıklarının sayısı bilinmemektedir. Çünkü bu konuda sağlıklı istatistik yoktur. Yine 1981 yılında, iş kazalarının ve meslek hastalıklarının ülke ekonomisine verdiği zararın, 40 milyar TL. olduğu hesap edilmiştir. Her yıl daha da artan rakamların gosterdiği tablo korkunçtur; ama işyerlerinde işçilerin bizzat yaşadığı ızdıraplar daha da korkunçtur. Sırf tedbir alınmadığı için meslek hastalığına uğrayan ve iş kazası geçiren işçi sayısı bakımından, dünya'da hemen hemen ön sıralardayız.

Maden ve Taş ocakları kazasında, IL 1981 yılı çalışma istatistik rakamlarına göre bir milyon iş saatine göre ölüm oranı bakımından, Asya'da GÜNEY KORE, HONK-HONG, MALEZYA, Afrika'da BURİNDİ, Amerika'da EL SALVADOR'dan sonra ön sıralardayız.

Maden sektöründe (taş ocakları dahil) bir milyon iş saatinde iş kazası sonucu ölüm oranı :

TABLO I

ÜLKE ADI	YIL	SIKLIK	ÜLKE ADI	YIL	SIKLIK
BURUNDİ	1980	1,908	G. KORE	1979	3,700
EL SALVADOR	1980	1,701	MALEZYA	1980	2,530
TRİNİDAT ADA.	1979	0,240	FİLİPİNLER	1980	0,379
A.B.D.	1978	0,240	SİNGAPUR	1974	2,100
KIBRIS	1978	0.500	AVUSTURYA	1979	0,251
HONK-HONG	1979	4,140	NORVEÇ	1979	0,077
HİNDİSTAN	1978	0,350	TÜRKİYE	1981	1,400
JAPONYA	1980	0,250	YUGOSLAVYA	1980	0,180

Maden sektöründe (taş ocakları dahil) bir milyon iş saatinde iş kazası sonucu ölüm oranı :

TABLO II

ÜLKE ADI	YIL	SIKLIK	ÜLKE ADI	YIL	SIKLIK
MISIR	1980	0,620	FİNLANDİYA	1979	0,556
GUATEMALA	1980	1,640	F. ALMANYA	1979	0,520
HAİTİ	1979	0,022	MACARİSTAN	1980	0,331
PAKİSTAN	1977	0,970	İRLANDA	1976	0,650
ÇEKOSLOVAKYA	1980	0,416	HOLLANDA	1977	0,140
İSPANYA	1979	0,200	TÜRKİYE	1980	3,413

Kaynak : 1981 ILO Çalışma Istatistikleri Yıllığı.

TÜKETİCİ NASIL KORUNUR?

Son günlerde tüketicinin korunması ile ilgili gelişmeler ülkemizde güncelliğini korumaktadır. Basında, tüketicisi en çok mağdur edilen ülke olarak tarif edilmekteyiz. Tüketicilerin hem fiyat anarşisi içinde hem de kalite yönünden ne şekilde aldatıldıklarını üzülerek izlemekteyiz.

Ekonomik hayattaki gelişmelerin normal sonucu olarak tüketicinin korunması ihtiyaç haline gelmiştir. Bu nedenle hem tüketicinin korunması hem de piyasanın kontrolü konusunda devletin nasıl sorumluluklar yükleneceği, çıkarılacak yasalar tartışılmaktadır.

Toplum çıkarları için ön plâna geçen bu konuda sayın uzman Gönül Ungan'la bir sohbet yaptık. Sorularımıza aldığımız cevapların konunun aydınlatılmasına yardımcı olacağını ümit etmekteyiz.

A. Kadir Ersoy :

Tüketicinin korunması ne demektir?

G. UNGAN :

Konu, zamanımızın titizlikle üzerinde durduğu bir olaydır. Bu yalnız tüketicinin ekonomik güven liği meselesi olmayıp, tüketicinin genelde;

a) Piyasaya sunulan malların tüketici açısından sorun yaratması,

b) Tüketicinin kullandığı mallarla ilgili tehlikelerden ve ortadan kaldırma yollarının aranması,

c) Güvenilmeyen malların piyasadan toplanarak yok edilmesi gerçekleridir.

Burada yalnız «gıda güvenliği» sorununu ele alıyorum ve akla ilk gelen soru gıdaların insan sağlığı için doğurduğu zarar ve tehlikelerdir.

A. ERSOY :

Temel gıda maddelerimizin içine konulan katkı maddeleri niçin kullanılır ve insan sağlığına zararlı mıdır?

G.UNGAN:

Gıdalara konulan katkı maddeleri ve hangi açıdan insan sağlığına zararları: Katkı maddeleri piyasadaki gıda maddelerinde dayanıklılık (koruyucular), iyi hal (lezzet ve tat vericiler), satışta artışı (zevk vericiler) sağlayan nedenler ve birbirleriyle rekabet için kullanılır. Bunlar Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı (SSYB) ve Dünya Sağlık Örgütü tarafından kontrol edilirler. Ancak bunlar kimyasal maddeler olup, bir kimyasal değişme ile değişikliğe (komplikasyona) girerek konserojen etki yaratabilirler. Kontrolleri devamlı ve etkin olmalıdır .

A. ERSOY :

Bazı gıda maddelerinde meydana gelen küflenmeler, insan sağlığı için zararlı mıdır?

G. UNGAN :

Gıdalarda meydana gelen küflenmeler penisilin gibi, birçoğu faydalı sanılan bu küflerden birçoğunun ani ölümlere kronik dozlarının ise karaciğer kanseri gibi tahribatlara yol açarlar. İhracat ve ithalatımızı etkileyen bu küflerin fındık, pirinç, meyva suları gibi ürünlerde sıklıkla görüldüğü gerçektir.

GÖNÜL UNGAN KİMDİR?

1964 yılında Ankara Kolejinden, 1971 yılında da Orta Doğu Teknik Üniversitesi Kimya Mühendisliği bölümünden mezun olmuştur.

1971-1974 yılları arasında Utrecht (Hollanda) Gıda Kontrol Merkezinde peptisit laboratuvarında araştırma mühendisi olarak çalışmıştır.

1974-1979 yıllarında Refik Saydam Hıfzıssıhha Enstitüsü Peptisit Araştırma ve Analiz Laboratuvarında görev yapmıştır.

A. ERSOY :

Hayvansal ürünlerle beslenmede nelere önem verilmelidir

G. UNGAN :

Hayvansal ürünlerdeki hayvanlardan insanlara geçen hastalıklar da önemlidir. Tüketicinin korunması açısından hayvan sağlıkları ve beslenmeleri uygun şartlarda olmalıdır.

A. ERSOY :

Çevresel faktörler sağlığımızı nasıl etkiler?

G. UNGAN :

Çevresel faktörler denince toplumun çevreye verdiğinin dönerek kendisini etkilediğidir. Eğer canlılar doğayı kirletiyorsa bu artık maddeler gerek tarımsal ürünlerle gerekse hayvansal maddelerle tekrar geriye dönecek ve tüketiciye yansıyacaktır. Belirli ekonomik düzeye çıkamayan toplumlarda yasalar da ona göredir ve eğitimle desteklemek şarttır. Ayrıca tüketici tarafından üretilen mal çok iyi olsada nakliye sırasında tüketiciye kötü şartlarda ulaşırsa yarardan fazla zararı olur.

A. ERSOY :

Ülkemizde gıda kontrolu konusunda çalışma yapan kuruluşlar hangileridir? Yapılan çalışmalar konusunda ne düşünmektesiniz?

G. UNGAN :

Türkiye'de bir gıda kontrolu hizmetinin gerektiği ortadadır. Bunun için SSYB görevlendirilmiş ve birtakım mevzuat çıkarılmıştır. Gıda maddeleri tüzüğü vardır. Bir takım örgütler kurulmuştur. Ayrıca üretim ile ilgili olarak Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığında Gıda İşleri Genel Md. ve diğer bakanlıklarda bazı (imalâtta ilgili olarak Sanayi Bakanığında, ihracat ve ithalatla ilgili olarak Gümrük ve Tekel Bakanlığında) kontrol yapacak müesseseler vardır. Aşağı yukarı 92 mü-

essese ve 400 civarında personel Türkiyede gıda konusunu işlemektedir. **Bu sayılar gözönüne alınırsa devamlı olarak ve etkili olarak özellikle kaynağından kontrol yapacak bir sistem kurulmasına imkan yoktur.** Halbuki devamlı ve etkin kontrol lazımdır. Laboratuvarların sayısı ile karmaşık işlemleri gerektiren bir takım kontrol ve analizleri yapabilecek çok iyi eğitilmiş personel gereklidir.

A. ERSOY :

Tüketici ne standartlardan anlamakta ne de aldığı mal bozuk çıktığında nereye müracaat edeceğini bilmektedir. Bu konuda neler tavsiye edersiniz?

G. UNGAN :

Sistemdeki kontrol yani belediye zabıtası ile yapılan kontrol yukarıda belirttiğim özelliklerden dolayı hem üreticiye hem de satıcı ve imalatçıya sonuçta tüketiciye zarar vermiştir. Devletin bu konuyu derinliğine ele alması acildir. Ayrıca **tüketiciler eğitilmelidir.** Zira tüketiciler ne standartlardan ne de bozuk çıkan malı nereye şikayet edeceğini bilmektedir. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ile 1705 Sayılı Kanunla Ticaret Vekâleti ve 6973 Sayılı Sanayi Vekâleti kuruluş kanunu gereğince Sanayi Bakanlığı ile müşterek bir protokol yapılmış, Türk Standartları Enstitüsünün 1967 tarihli uygulama tüzüğüne göre mecburi yürürlüğe konulmuş olan denetleme yetkisi verilmiştir. Polisiye tedbirler çok düşük rakamlardır. Sağlık Bakanlığının ise Umumi Hıfzıssıhha Kanunu gereğince bir takım yetki ve sorumlulukları bulunmaktadır.

A. ERSOY :

Tüketici çıkarlarını ön plana alan ve yabancı ülkelerdeki uygulamalar nelerdir?

G. UNGAN :

Avrupa Ekonomik Topluluğunun girişeceği tüm faaliyetler, tüketicilere yansıyacağından tüketici çıkarlarını ilk planda gözönünde bulundurmak amacını güderler. Ana ilkeleri şöyle sıralayabiliriz:

1) Tüketicinin sağlık ve güvenliğinin tehlikeye sokulmasını önleyecek önlemlerin alınması,

2) Tüketicinin ekonomik çıkarlarının zedelenmesini önleyecek etkili önlemlerin alınması.

3) Danışma yardım ve tazminlerle ilgili olarak uygun düzenlemeler yapılması.

4) Tüketicilere bilgi verilmesi ve tecrübe kazandırılması.

5) Tüketicinin çıkarlarıyla ilgili olarak alınacak kararlarla tüketicilere danışılması ve alınan bu kararlarda kendilerinin de temsil edilmesinin sağlanmasıdır.

A. ERSOY :

Ülkemizde tüketicinin sağlığının korunması konusunda alınabilecek önlemler ve yapılabilecek çalışmalar kısaca neler oabilir?

G. UNGAN :

Yapılabilecek çalışmalar ve öneriler:

Kısaca,

1) Tüketicinin eğitimi

2) Devlet denetiminin etkinliğinin sağlanması

3) Hammaddelerin işlenmesinde ileri teknolojinin otokontrolunun uygulanması.

4) Üretimden tüketime her safhada görev alacak personelin eğitimi. gereklidir.

BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ TARTIŞILDI

TÜRKİYE GAZETECİLER SENDİKASI TARAFINDAN DÜZENLENEN TARTIŞMAYA ÇOK SAYIDA KONUK KATILINCA, İZLEYİCİLERİN ÇOĞU DIŞARIDA KALDI

Türkiye Gazeteciler Sendikası TGS tarafından düzenlenen **«Basın Özgürlüğü ve Basının Sorumluluğu»** konulu panel İstanbul Gazeteciler Cemiyeti Burhan Felek salonunda yapıldı.

Çok sayıda izleyicinin katıldığı ve bir o kadar izleyicinin de salon dışında kaldığı panelde, **Mümtaz Soysal, Nezih Demirkent, Nazlı Ilıcak, Oktay Ekşi, İsmail Cem, Çetin Özek** ve **Hasan Cemal** konuşmacı olarak katıldılar.

Konuşmacılar, basın hürriyetinin bugün için tüm kurallarıyla işlemediğini, parlamenter rejime geçildiğinde yeniden hür bir basın yaratılacağına inandıklarını belirttiler.

Tercüman Gazetesi yazarı **Nazlı Ilıcak,** panelde yaptığı konuşmada basın hürriyetinde devamlı bir gel-git olayının hakim olduğunu, mehter marşı gibi iki adım ileri, bir adım geri gidildiğini öne sürdü ve şöyle dedi :

«12 Eylül'ün ilk günleriyle bugünü mukayese edersek, o günlerde yazdıklarımızı bugün yazamıyoruz. Ama yarın yazacağımızdan eminim. Çünkü ergeç çok partili ve çok sesli bir döneme gireceğiz. Şimdi bütün mesele o yarının ne kadar yakın olduğunun bilinmesidir» dedi.

Panelde yapılan konuşmalarda sermayenin basına el atması da eleştirildi ve basının bazı sermaye gruplarının aracı haline sokulduğu belirtildi.

Panel, izleyicilerin yönelttiği soruların cevaplandırılmasıyla sona erdi.

ZONGULDAK'TAKİ İŞ KAZASININ DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ

Prof. Dr. Turhan Akbulut
İstanbul Tıp Fakültesi,
Sosyal Tıp Bilim Dalı
Başkanı

Zonguldak'da meydana gelen ve bütün milletimizi derin acılara boğan son işkazasının etkisi altında kalarak, konuya İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği açısından yaklaşma, ülkemizdeki durumu objektif olarak ortaya koyma, önlemlerin neler olması gerektiğini bir defa daha vurgulama bu yazının özü ve amacıdır.

Bir defa daha vurgulamak dedim. Çünkü her kazadan sonra aynı sözler, aynı görüşler ortaya konulmuş, ancak uygulamaya geçilmediğinden olaylar süregelmiş, şehitler verilmiş, dul ve yetim sayılarının artması önlenememiştir.

Şu halde olaylara doğru teşhis mi konulamamaktadır, yoksa uygun tedavi mi yapılamamaktadır?

Her olaydan, her kazadan sonra o olay incelenir, bir neden bulunur ve sorumlu aranır. Bazan bulunur, bazan bulunmaz. Bulunsa da bu, olayların devamını önlemez. Tıpkı teker teker hastaları muayene ve tedavi etmekle hastalıkların kökünün kurutulamaması gibi. Aslında olaylara mikro düzeyde bakma alışkanlığı toplumumuzda her zaman görülür. Bir trafik kazasında yorgun ve uyuyan şöför, tüp gaz patlamasında dikkatsiz ve bilgisiz tüketici, bir işkazasında sigara içip patlamaya neden olan işçi gibi. Ancak bir şöförün neden uyuduğu, tüketicinin neden bilgisiz olduğu, işçinin neden sigara içtiği araştırılmaz ve bu nedenler aranıp bulunmadığı önlemleri alınmadığı için de olaylar sürer gider.

İş kazaları belirli bir sosyal yapının ve gidişin bir parçasıdır. Olayların içinde yalnızca bir sondur. Tıpkı terör olaylarında, asıl neden ve sorumluların arka planda kalıp, en son cinayetin kamu oyunu meşgul etmesi gibi. Bu nedenle işkazalarına bireysel olarak, teker teker bakarak neden ve sorumlu aramak, denizlerdeki buz dağlarının görülmeyen en büyük kitlesini dikkate almamaya benzer.

Hastalıkların oluşmasında belirli bir doğal gidiş vardır. Bir kalp hastalığı ortaya çıkınca, insan vücudu o anda hastalanmamış, çok daha önce insanın vücudunda bazı olaylar süregelmiştir. Bir verem hastasının ağzından kan gelince hastalık çok daha önce başlamıştır. İşkazaları da böyledir .Bir işkazası meydana geldiğinde gördüğümüz belirli bir olay zincirinin son halkasıdır. Aranıp bulunan sorumlu da bu son anı meydana getiren yani kazaya neden olduğu ileri sürülen şanssız bir araçtır. Zonguldak'daki işkazasında da bu son'u yani kazayı oluşturan sorumlu, her kazada olduğu gibi idari ve adli mercilerce araştırılmaktadır. Bu konu bizim hem yetkimiz, hem de alanımız dışındadır. Ancak belirtmek istediğimiz husus teker teker vak'aların nedenlerini ve sorumlularını araştırıp ortaya çıkarmakla kazaların önlenemeyeceğidir. Bu bakımdan olaya makro düzeyde bakıp görüşleri ortaya koymak gerekir.

İlk olarak ülkemizde işkazalarının ne boyutta olduğunu gösterebilmek için bir durum saptaması yapalım. Hemen belirtmek gerekir ki işkazaları konusunda elimizde SSK istatistiklerinden başka veri yoktur. Halbuki SSK. istatistikleri 16-17 milyon etrafındaki ekonomik bakımdan aktif nüfus diliminin yalnızca sekizde biridir. SSK. ya bağlı olmayan geniş bir çalışanlar kitlesinin örneğin sigortasız çalıların. küçük esnafın, tarım işçilerinin uğradıkları işkazaları hakkında bir fikrimiz yoktur. Memleketimizde 15-45 yaş grubundaki erkeklerde ölüm sebeblerini sıraladığımız zaman bu sıralamanın başında kazalar gelmektedir. Kuşkusuz burada kaza teriminin içine yalnız işkazaları değil trafik, ev kazaları ve diğer kazalar da girer. Fakat kazaların en önde gelen ölüm sebebi olarak yalnızca 15-45 yaş grubundaki erkeklerde görülmesi, işkazaları payının büyüklüğünü gösterir.

SSK istatistiklerini kısaca gözden geçirelim: 1981 yılında ortalama si-

gortalı sayısı 2.050.164 dür. Bunlardan 165101 işçi işkazası geçirmiştir. Kaza hızı yüzde 8 dir. Yani 100 işçiden 8'i işkazası geçirmektedir. Bu kazalar içinde ölümle sonuçlananların sayısı 938'dir. Diğer bir deyişle her işgünü üç işçi ölmektedir. Bu ölümlü işkazaları normal sayılabilir mi, yoksa çok fazla mıdır? Bunun cevabını vermek, diğer memleketlerde ölümlü işkazası hızlarını gözden geçirmekle mümkündür. Bu hızları incelediğimizde, **memleketimizde ölümlü işkazalarının Amerikadan 3 ve Almanyadan 4 defa fazla olduğu görülmektedir.**

SSK istatistiklerine göre 1981 yılında işkazası sonucu 2.331.485 işgünü kaybolmuştur. Ancak SSK nın verdiği bu sayı yalnızca istirahat, ayaktan ve yatarak tedavi sürelerini kapsayan yani «geçici işgöremezlik» günlerini kapsamaktadır. Buna uluslararası normlara göre ölüm sonucu kaybedilen işgünlerini de eklemek gerekir. Her ölümün 7500 işgününün kaybı olarak kabul edilmesi uluslararası bir normdur. Her işkazası sonucu daimî işgöremezlik olmuşsa, malûliyet derecesi ile 7500 günün çarpımı sonunda bulunan sayı, sakatlıklardaki işgünü kaybıdır. Böylece 1981 yılında ölümler sonucu 938×7500=7.035.000 gün kaybedilmiştir. Aynı yılda daimî işgücü kaybı ortalama yüzde 32 ve sakat kalanların sayısı 2407'dir. Sakatlık nedeniyle kayıp işgünleri

$$\frac{32 \times 2407 \times 7500}{100} = 5.776.800$$ dir.

Şu halde işkazaları nedeniyle memleketimizde kaybedilen günlerin sayısı 1981 yılında 15.143.285'e varmaktadır.

Madenlerdeki kazalara gelince: 1981 yılında toplam 165.101 işkazasının yüzde 9'u olan 14.956 işkazası maden işçileri arasında görülmüştür. Madencilerdeki işkazası Türkiye'deki ortalama işkazası hızına göre olsa idi 1000 işçide 74 işkazası görülmesi gerekirdi. Halbuki maden işçilerinde 1000 kişide 170 işkazası olmuştur. (Yani Türkiye ortalamasında 2.29 defa fazla).

Maden işkazalarında ölümleri ele alınca durum ağır ve belirgin olarak ortaya çıkmaktadır: 1981 yılında meydana gelen işkazaları ve meslek hastalıklarına bağlı ölümlerin sayısı toplam 1173'dür. Bunun yüzde 27'si olan 318'i maden işçileri arasında olmuştur. Türkiye'de işkazaları ve meslek hastalıkları sonucu ölüm hızına göre bu ölüm sayısının binde 0.52 olması gerekirken binde 3.62'dir. Demekki maden işçileri arasında işkazası ve meslek hastalıkları Türkiye ortalamasından 6.88 defa fazladır. ILO istatistiklerine göre durumu kıyasladığımızda da aynı ağırlığı bulmaktayız. Almanyada madencilerde işkazasından ölüm hızı binde 0.52 iken, memleketimizde bu hız 4.2 dir. Diğer bir ifade ile madenlerimizde meydana gelen işkazalarından ölümlü olanlar Almanyadan 8.25 defa daha fazladır.

İşkazaları anî ve beklenmedik bir zamanda ortaya çıkan ve ağır kayıplar verdiren bir olay olduğundan kamu oyunu ileri derecede etkilemektedir. Buna karşılık maden işçilerinde sık olarak görülen akciğer toz hastalıkları, bütün bir yıl içinde yayılmış olduğundan kamu oyunun dikkatini çekmemektedir. Silikoz hastalığının ilerleyici, sakat bırakıcı ve öldürücü nitelikleri dikkate alınınca meslek hastalıklarının madenlerde çalışanlarda işkazaları ve hatta ondan da önemli bir riziko olduğu hemen anlaşılır. Ancak SSK verilerinin meslek hastalıkları yönünden yetersizliği bu konuda kesin bir sayıyı ortaya koymaya olanak vermemektedir.

Diğer önemli bir konu madencilerde yaşam süresidir. Toplumların her yaş grubunda bulunanların daha nekadar yıl yaşayacakları istatistiksel olarak tahmin edilebilir. Buna «hayat ümidi» denilir. Madencilerde hayat ümidinin veya başka bir deyişle ortalama hayat süresinin toplumumuzun diğer kesimlerinden farklı olup olmadığı üzerinde bilimsel olarak durulmamıştır. Bu konu ayrı bir araştırma ister.

Bütün bu açıkladığımız veriler karşısında akla şu sorular geliyor: Türkiye'de madenlerde ölümlü işkazalarının memleketimizdeki genel ortalamaya göre 6.88 defa, Belçika, Almanya ve İtalya'ya göre 7-8 defa fazla olmasının nedenleri ve sorumluları bulunmalı ve gerekli önlemlerle bu durumun önlenmesi yoluna gidilmelidir.

Bu mümkün değil midir?

Şimdi bu soruya cevap verebilmek için evvelâ nedenleri gözden geçirelim ve sonra önlemleri belirtelim:

İşkazalarından koruma, işçi sağlığının diğer alanlarında olduğu gibi düzenlenmiş bir hizmetler zinciridir. Bu zincirin başında Devlet ve sonra İşveren ve İşçi kuruluşları gelir.

Anayasamızın 49'uncu maddesi Devlet'in çalışanları korumak, çalışmayı desteklemek görevini açıkca ortaya koymuştur. Şu halde Devlet'in görevi zunlardır: Devlet, işkazalarından koruma konusunda gerekli önlemleri ve normları belirler, bunları mevzuat haline getirir, uygulanıp uygulanmadığını denetler, eksik gördüğünü yaptırır.

Acaba memleketimizde Devlet'in bu görevi nasıl yapılmaktadır?

İşçi sağlığı açısından oldukça çeşitli ve detaylı mevzuatımız vardır. Bunlar ILO'nun tip örneklerinin tercümesi ile hazırlanmıştır. Zamanla gelişen ve değişen teknolojiye göre yenilenmemektedir. Öyleki Maden işyerlerindeki sağlık ve güvenlik önlemlerini belirleyecek maden işyerleri güvenlik ve işçi sağlığı tüzüğü hâlâ çıkarılmamış, çok eskimiş bulunan maden emniyet nizamnamesi ile işlem yapılmak zorunda kalınmıştır.

Aslında bu yasal önlemlerin Resmi Gazetede yayınlanmış olması üzerinde de fazla ümitle durmamak gerekir. Zira asıl konu bunların yayınlanması değil uygulanması ve denetlenmesidir. Üzülerek belirtmek gerekir ki Umumî Hıfzısıhha Kanununun 180 inci, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 114 üncü, 151 sayılı Ereğli Havzai Fahmiyesi Maden Amelesinin Hukukuna Müteallik Kanunun 6 ıncı, İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğünün 91 inci maddesine göre kurulması öngörülen işyeri hekimliği müessesesi, aradan geçen bunca zamana rağmen düzenlenmemiş ve kurulamamıştır. 1973 yılında çıkarılması Tüzük hükmü olan **«İşyeri Hekimliğine Ait Yönetmelik»** ancak 1980 yılında yayınlanmış, fakat işverenler Konfederasyonunun Danıştaya başvurması üzerine iptal edilmiş, Çalışma Bakanlığının ve TÜRK-İŞ'in başvurusu üzerine bu iptal kararı durdurulmuştur. Bu hukukî güçlüğe rağmen Çalışma Bakanlığı, bütün sanayi memleketlerinde uygulanan bu tıp hizmetini memleketimizde de yerleştirecek ve sorunların çözümünde esas araç olacak bu örgütü kurmaya yarayacak Yönetmeliği düzeltip yayınlamamış, tatbikini başlatmamıştır. Böylece asıl uygulayıcı olan işyeri hekimliği hu-

kukî girdaplar arasına sıkışıp kalmıştır.

Devletin denetleme fonksiyonu, görevlerinden diğeridir. ILO nun 81 sayılı sözleşmesile öngörülen iş teftişi ile ilgili olarak 1964 yılında işgüvenliği müfettişliği kurulmuştur. Geçen zaman içinde, tamamen teknik kadro olması gereken bu teşkilât idari ve politik nedenlerle konu ile alakası uzaktan yakından olmayan müfettişleri de içine almıştır. **Böylece bu örgüt, siyasî iktidarların görüşüne göre kadrolaşmış, bu yüzden de belirli bir teknik görüşü ve tutumu olmamıştır.** Esasen Üniversitelerimizde özellikle Tıp ve Mühendislik Fakültelerinde İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği lisans üstü düzeyde ele alınmadığı, lisans süresince de çok sathî olarak değinilmekle yetinildiği için teknik personel de yetersiz kalmıştır. Böylece hem sayısal hem de yetenek bakımından tartışılabilir bir kadro, işyerini teftişe, incelemeye başlamıştır.

Bütün bu duruma ek olarak, müfettişlerin ülke sathında yayılmaları rasyonel bir şekilde planlanmamıştır. Müfettişlerin görevlendirildikleri yerler işin icabına göre değil, kişisel ve idarî nedenlerle belirlenmiş izlenimi doğmaktadır. Bunun çok belirgin örneklerinden biri Zonguldak'ta 1978 yılında meydana gelen ve yirmi kadar vatandaşımızın şehit olduğu işkazasıdır. 1978 yılındaki bu kazada Zonguldak'da madenleri teftiş için kadroya alınmış bir tek maden mühendisi müfettiş bulunmuyor, kendilerine İstanbul'da meslekleri ve bilgilerile ilgili olmayan işyerleri teftiş ettiriliyordu. Son kazada da buna benzer bir durumun bulunup bulunmadığı her halde açıklanacaktır. İş Güvenliği Müfettişlerinin bağlı bulundukları İşçi Sağlığı bölümünden alınmış ve Genel İş Teftişi Teşkilâtı içine sokulmuşlar, böylece etkinlikleri daha da azalmıştır.

Çalışma Bakanlığı Teşkilât Kanununun 10'uncu maddesine göre işçi sağlığı hükümlerini uygulamakla görevli İşçi Sağlığı Genel Müdürlüğü bir Daire Başkanlığı haline dönüştürülmüş ve uygulayıcı hüviyetini daha da kaybetmiştir. Aslında bu Genel Müdürlük hemen her zaman, konu dışında eğitim görmüş personel ve idarecilerle yönetilmiş, bu yüzden de hiçbir zaman etkin olamamıştır.

İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği örgütünün bilimsel dayanağı olacağı ümidile Birleşmiş Milletler özel teknik yardım fonundan sağlanan yardımlarla Ankara"da kurulan İSGÜM, sarfedilen bunca insan gücü ve parasal katkılara rağmen standardını yükseltememiş ve kendisine bağlanan ümitlerin kaybolmasına yol açmıştır. Buna ek olarak, İSGÜM'ün Bölge laboratuvarlarındaki çalışmayı yükseltecek önlemler alınmamıştır.

Denetimde ve uygulamadaki bu yetersiz durum 3 ve 4 üncü Beşer Yıllık Kalkınma Planlarında da vurgulanmıştır. Nitekim 3 üncü Beş Yıllık Planın 1772 paragrafında şöyle denilmektedir: «İş sağlığı ve iş güvenliği hizmeti için öngörülen örgütler, bugün için yetersiz, dağınık ve belirli işbirliğinden yoksundur.» 1774 paragraf: «Çalışma Bakanlığının İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği örgütünde mühendis, hekim gibi teknik personel tarafından teftişi gerektiren işyeri çeşitlerine ve sayılarına göre bugünkü uygulama sınırlı kalmaktadır.» 4 üncü Beş Yıllık Plan paragraf 1663: «İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği hizmetinde birinci derecede önemlilik taşıyan öğe «işyerlerindeki sağlık risklerinin kaldırılması», ya da «sürekli denetim altında bulundurulması olmasına karşın bu alanda beklenen gelişme sağlanamamıştır.»

Devlet'in denetim dışında bir diğer görevi de **eğitim**'dir. İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği alanında çalışacak personelin eğitimi Üniversiteler düzeyinde ele alınmamıştır. Bu husus 3 üncü Beş Yıllık Planın 1814 üncü paragrafında ve 1977 İcra Planının 219 uncu tedbirinde açıkça belirtilmiş olmasına rağmen uygulanmamıştır. Bu yüzden memleketimizde İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği alanında lisans üstü eğitim yapan kuruluş yoktur.

Devlet'in fonksiyonunu ve çeşitli alanlardaki uygulamaları böylece gözden geçirdikten sonra kısaca İşveren ve İşçi Kuruluşlarına değinmek gerekir. İşveren Kuruluşlarının bu konuya ne kadar önem verdikleri veya vermedikleri herkesce bilinmektedir. Açıkca görülen gerçek, amaca dönük bir işçi sağlığı ve iş güvenliği organizasyonunun yapıldığı işyerlerinin sayısının parmakla sayılacak kadar az olduğudur.

İşçi kuruluşlarına gelince: 12 Eylül öncesi dönemde işçi sağlığı, bazı işçi kuruluşlarınca ideolojik açıdan ele alınarak istismar edilmiştir. Ülkemizin en büyük işçi kuruluşu olan TÜRK-İŞ'in gösterdiği ve göstermekte olduğu çaba ise memleketimiz için mutluluk ve ümit vericidir.

Bütün bu açıklamalardan sonra sebebe dönük geniş bir koruma stratejisinin nasıl olması, konunun en önemli bölümüdür. Bu hususta en büyük yol gösterici kalkınma planlarıdır:

1. 1975 icra planının 211 nci tedbirinde öngörülen ancak yerine getirilmediği 4 üncü beş yıllık planın 1664 üncü paragrafında da gösterilen «Ulusal Düzeyde İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Yüksek Kurulu» bir an önce gerçekleştiriimelidir.

2. Üçüncü beş yıllık planın 1814/17 paragrafındaki ile 1977 icra planının 219 uncu tedbiri olarak kabul ediimiştir. Bu tedbir sorunların hemen hepsini çözecek niteliktedir: «Çalışma Bakanlığı, İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Genel Müdürlüğü hizmetlerini sanayinin yoğunlaştığı yörelere yöneltecek biçimde geliştirecek, özellikle işyeri sağlık örgütleri ve hekim kullanma ile ilgili kanunların uygulamadaki tereddütleri ortadan kaldıracak şekilde yeniden düzenlenmesi ve işçi sağlığı konusunda hekimlerin ve yardımcı personelin yetiştirilmesi için Üniversitelerde ve Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına bağlı kuruluşlarda gereken bölümlerin açılması gerçekleştirilecektir. İş yerlerinde asıl uygulayıcı olarak çalışan sağlık ve güvenlik örgütleri personelinin eğitimi yeniden ele alınacaktır.»

Plan bu tedbiri uygulamakla görevli ve sorumlu kuruluş olarak Çalışma Bakanlığını ve Sosyal Güvenlik Bakanlığını göstermiş, işbirliği yapılacak kuruluş olarakta Üniversiteler ve Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığını görevlendirmiştir.

Sözünü ettiğimiz plandaki bu tedbir değişik aşamalarda uygulanabilir:

a. Çalışma Bakanlığında İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği hizmetleri yeniden organize edilmelidir.

b. Yasal önlemler yetkili bir kurul tarafından yeniden ele alınmalıdır.

c. İşyeri hekimliği bir an önce kurulmalıdır.

d. Üniversitelerde ve özellikle sanayinin yoğun olduğu yörelerdeki Üniversitelerde, İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği konusunda yüksek lisans verecek «İşçi Sağlığı Enstitüleri» açılmalıdır.

Sanırım, olaylara böylece planların ortaya koyduğu ve öngördüğü açıdan bakarak makro düzeyde çözüm aramakla sonuç almak mümkün olacak ve çalışma hayatının bu acı olaylarını önleme bahtiyarlığına erişilecektir.

NÜFUS SORUNU

Prof. Dr. Erdoğan ALKİN

1982 Anayasasının 41. maddesinde de yer aldığı gibi nüfus sorunu ve aile planlaması, sadece ülkemizin sosyo-ekonomik kalkınması için değil, aynı zamanda Türk toplumunun temeli olan «aile»nin korunması için de önem taşımaktadır.

Ülkemizdeki işsizlikten, milli gelir dağılımının ve kişi başına düşen gelirin bozulmasına kadar, bir çok sorunumuzun temelinde nüfus sorunu yattığı için, Konfederasyonumuzun da bu ciddi soruna karşı ilgisiz kalması düşünülemez.

SSYB Aile Planlaması ve Ana Çocuk Sağlığı Genel Müdürü Prof. Dr. Güler Konrat'ın editörlüğünde yeni yayınlanan «Türkiye'nin Gelişmesinde Nüfus Olgusu» konulu kitapta yer alan çeşitli yazılara dergimizde yer verilecektir.

İlk olarak, İstanbul Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Erdoğan Alkin'in, «Sosyo-Ekonomik Kalkınma ve Nüfus» konulu tebliğinin ilk bölümünü sunuyoruz.

Türkiye'nin içinden geçmekte olduğu bunalımın, doğal olarak toplumun yapısından kaynaklanan çeşitli nedenleri vardır. Ekonominin ve toplumun yapısındaki en önemli bunalım dinamiği hızlı nüfus artışıdır. Hızlı nüfus artışı ekonomide ve toplumda varolan ikili yapının çizgilerini genişletmekte, hatta giderek kentlerde de ikili yapıların doğmasına neden olmakta, nüfus yapısını gençleştirmekte ve sonuç olarak gerçekleştirilebilecek en yüksek üretim faaliyetinin bile massedemiyeceği bir emek arzı fazlalığı yaratmaktadır. Söz konusu fazlalığın önemli bir bölümünü kırsal kesimde tutan diğer yapısal nedenler uzun bir süre hızlı nüfus artışı sorununa gereken özenin gösterilmesini engellemiştir. Ancak hızla değişen koşullar kırsal kesim dışında da nüfus fazlalığının boyutlarını genişletirken, bu sorunun çözümüne yönelik politikaların aynı hızla nitelik değiştirdiğini söyleyebilmek çok güçtür.

Ülkemizde nüfus artışının yarattığı veya ağırlaştırdığı sorunlar genellikle ideolojik ve politik nedenlerle karşısında veya yanında olmak bir tavır, sonuç olarak ortaya çıkan sorunları gerçekçi açıdan değerlendirmek ayrı bir tavırdır.

Hızlı nüfus artışı ülkenin siyasal gücüne, doğal kaynakların etkin biçimde kullanılmasına, işbölümü ve uzmanlaşmaya, yaygın çağdaşlaşmaya önemli katkılarda bulunabilir. Ancak, küçük yaş grubunun yoğunluğunu artırarak bağımlılık oranını yükselttiği, işsizliği artırdığı, tüketimi yapay olarak uyardığı, önemli oranlarda demografik yatırımlara neden olarak ekonomik yatırımların payını azalttığı, kişi başına gelir düzeyindeki artışı yavaşlattığı, kaynak dağılımını bozduğu, hızlı kentleşmeye yol açarak sorunlara yeni sorunlar kattığı da birer yadsınamaz gerçektir. En ılımlı nüfus projeksiyonları dahi gelecekte Türk halkının konut, enerji gibi ilksel fizik gereksinmelerinde ürkütücü boyutları ortaya koymaktadır. Şu halde, nüfus artışının ekonomik sonuçlarının tartışılmasında ideolojik ve politik yaklaşımları bir yana koyup sayısal verilere dayanan gerçekçi değerlendirmeleri yapmanın en azından sorunların çözümüne katkısını kabul etmek gerekir.

Nüfus artışının yanında ve karşısında olan görüşler yeni değildir. Nüfusun salgın hastalıklar, kıtlıklar, doğal afetler sürekli savaşlar dolayısıyla çok yavaş arttığı eski ve orta çağlar boyunca yöneticilerde genellikle kalabalık ulus özlemi yaygındı. Bu özlem söz konusu dönemler için haklı nedenlere de dayanıyordu. Örneğin kalabalık uluslar o günkü koşullar içinde, özellikle batı ülkelerinde, askeri ve politik gücün en önemli unsurlarını oluşturuyordu. Ayrıca ilkel emek yoğun üretim tekniğinde etkinliğin birinci koşulu çalışan nüfusun çokluğu idi. Bunun yanında nüfusu çok olan ülkelerde ücretler düşük ve iş bölümü yaygındı. Hemen bütün dinlerin ve ahlak sistemlerinin nüfus artışının yanında olması, yönetici ve ruhban sınıf arasındaki bu konudaki sıkı iş birliğinden kaynaklanmıştır. Orta çağdan yeni çağlara geçildiğinde onaltıncı yüzyıldan başlayarak batının merkezi devletlerinde politik ve ekonomik rekabetin kalabalık nüfus-ucuz emek ilkesine dayanması aynı zihniyetin devamını sağlamıştır. Bu devletler için gücün kaynağı altın, altın birikiminin yöntemi ihracat, ihracat yapabilmenin yolu düşük maliyet, düşük

maliyetin birinci koşulu da ucuz emekti. Böylece onsekizinci yüzyıl sonlarına kadar hızlı nüfus artışının karşısında herhangi bir fikir oluşmamıştır.

Ancak, onsekizinci yüzyıl sonlarında siyasal ve ekonomik istikrar az çok sağlanıp, sağlık koşulları düzelmeye başlayınca batı ülkelerinde bir nüfus patlaması görüldü. Örneğin, B. Franklin bir Amerikan kolonisinde nüfusun göçler dışında 25 yılda iki katına çıktığını gözlemlemiştir. Aynı dönemlerde verimsiz topraklara sahip küçük bir adada hızla artan bir nüfus beslenmesi düşünsel bunalımı içinde bulunan İngiliz düşünürlerinden Malthus bu gözlemin etkisinde kalarak meşhur nüfus kanununu ileri sürmüştür. Malthus'a göre nüfus artışı gelire bağlıdır. Geliri artan ulusların nüfusu da hızla çoğalır. Ancak bu hızlı çoğalma, insan sayısı ile besin maddeleri üretimi arasındaki açığı genişletmeye başlayınca nüfus artışı eninde sonunda bir bunalıma neden olarak yine duraklayacaktır.

Malthus daha yaşadığı dönemde yoğun biçimde eleştirildi. Örneğin bazı düşünürler gelir artışının nüfus artış hızını artıracağına, düşüreceğini gözlemlerine dayanarak ileri sürdüler. Gerçekten de batı ülkeleri zenginleştikçe özellikle ondokuzuncu yüzyıl ortalarından başlayarak nüfus artışı yavaşladı. Bu yavaşlama yüksek refah düzeyi ile birsorun olmaktan çıktı ve bu konu bir yüzyıl boyunca adeta unutuldu. Bununla birlikte batı dünyasında zenginlik yarışında nispeten geride kalan bazı devletlerde yaygınlaşan ulusculuk akımlarının temeli olan ideolojilerde kalabalık nüfus doktrininin yine de savunulmuş olduğu bir gerçektir. Aynı şekilde yirminci yüzyılın iki dünya savaşı arası dönemde Batı Avrupanın demokrasiden uzaklaşan rejimlerinde de benzer görüşlerin yaygın olduğu göze çarpar.

İkinci Dünya Savaşından sonra bağımsızlıklarını yeni kazanan ülkelerle, öteden beri bağımsız ama fakir olan devletler az gelişmişlik kavramını gündeme getirdi. Bu ülkelerin çoğunda hızlı nüfus artışı, kalkınma çabalarını sınırlıyordu. Böylece kalabalık nüfusun yarattığı sorunlar yeniden yoğun biçimde tartışılmaya başlandı. Bunun ötesinde yeni Malthusyenler denilen bir grup düşünür doğal kaynakların sınırlarını gelişmiş ülkeler için de tartışmaya koyuldular. Ancak, hızlı nüfus artışı lehinde olan görüşlerin özellikle az gelişmiş ülkelerde hala ileri sürülmekte olduğu da bir gerçektir. Bunlar şöyle özetlenebilir.

— Nüfus, askeri ve siyasi gücün başlıca kaynağıdır.

— Kalabalık uluslar, doğal kaynaklardan daha etkin biçimde yararlanabilirler.

— Hızlı nüfus artışı, işbölümü ve uzmanlaşmayı genişletir.

— Nüfus artışının yarattığı genç kuşaklar çağdaşlaşmanın yaygınlaşmasını kolaylaştırır.

Dikkat edilecek olursa ilk üç görüşün bir yüzyıl önce ileri sürülenlerden pek büyük nitelik farkı yoktur ve aynı ideolojik - siyasal temele dayanmaktadır. Oysa yaşadığımız dönemin dinamik koşulları bu görüşleri az gelişmişlerin gerçekleri ile tutarsız hale getirmiştir. Hızlı nüfus artışının yarattığı ekonomik, sorunlar, Türkiye örnek alınarak aşağıdaki biçimde sıralanabilir.

— Hızlı nüfus artışı, Türkiye'de bağımlılık oranını (0-15 yaş grubu ile 65'den büyük yaş grubu toplamının 15-64 yaş grubuna oranını yüzde 80 dolaylarınarına çıkarmıştır.

— Emek arzı hiç bir ekonomik faaliyetin massedemeyeceği hızla genişlemekte ve işsizliğin artmasına neden olmaktadır.

— Nüfus artışı tüketimi uyarıp enflasyonu yapısal bir sorun haline getirirken, sonuç olarak kalkınma çabalarının dayanağı yatırımların başlıca kaynağı olan tasarrufları kurutmaktadır.

— Hızlı nüfus artışı nedeniyle sosyal yatırımların yükünün artması örneğin Türkiye'de gayri safi milli hasıla içinde, yüzde 20 olan yatırım oranının en az yüzde 8 dolayındaki kısmın demografik amaçlara yönelmesine neden olmakta ve çok kıt kaynaklarla gerçekleştirilen yatırımlardan ancak yüzde 12'lik bir kısım ekonomik faaliyete yönelebilmektedir.

— Hızlı nüfus artışı kişi başına refah artışını sınırlamaktadır. Örneğin 1982-1987 döneminde gayri safi milli hasılanın yılda ortalama yüzde 5, nüfusun yüzde 2.5 artacağı tahmin edildiğinde dönem boyunca gerçekleşen toplam 30 dolayındaki üretim artışının yaklaşık yarısının nüfus artışı tarafından massedileceği ve kişi başına refahın 6 yılda ancak yüzde 15 dolayında artacağı görülür.

— Nüfus artışının hızlı olması kırsal kesimlerden kentlere göçü de hızlandırmakta ve kentlerin sorunlarına yeni sorunlar katmaktadır.

— Hızlı nüfus artışı temel besin maddelerinde üretim ile tüketim arasındaki açığı genişletmektedir.

— Nüfus artışı enerji kullanımını da yapay olarak uyarmaktadır. Petrol bunalımının sürdüğü bir dönemde bu sorun yepyeni ve ürkütücü bir boyut kazanmıştır.

— Hızlı nüfus artışı gelir ve kaynak dağılımını bozmaktadır. Teorik açıklaması olmayan ama istatistik verilerle kanıtlanan bu olguya gelişmekte olan ülkelerin gerekli özeni gösterdikleri söylenemez. Oysa nüfusu hızla artan ülkelerin hem dünya üretiminden giderek azalan oranda pay aldığı hem de kendi sınırları içinde genişleyen bir gelir-kaynak dağılımı yozlaşması ile karşı karşıya kaldıkları bir gerçektir.

Bütün bu sorunlar karşısında artık tartışılacak bir konu kalmadığı ve hızlı nüfus artışının savunmanın mümkün olmadığı düşünülebilir.

Ne var ki, istatistik verilerle değil ideolojik ve politik sloganlarla tartışma yapma eyiliminde olanlar her zaman bulunacak ve nüfus artışının lehinde konuşma fırsatını da bulacaklardır. Dileğimiz bu gibi kişilerin, fikirlerini serbestçe savunmakla birlikte ülkenin nüfus politikasının belirlenmesinde etkili olmamalarıdır.

İŞÇİ-MEMUR AYIRIMI

Mustafa BAŞOĞLU
Sağlık-İş Genel Bşk.
Türk-İş Yönetim Kur. Üyesi

3008 sayılı İş Kanunu'nun yürürlüğe girdiği 1936 yılından beri kamu kurumlarında çalışanlardan kimlerin işçi sayılacağı tartışma konusu olagelmektedir.

1963 yılında yürürlüğe giren 274 sayılı Sendikalar Kanunu, 3008 sayılı kanuna göre, daha geniş kapsamlı bir işçi tarifi getirmesine ve işçi-memur ayırımını çözmek amacıyla bu kanuna özel bir hüküm konulmasına rağmen, uygulama kanunda öngörülen esasa uygun yürütülmediğinden tartışma yoğunluk kazanarak varlığını devam ettirdi.

Başta Anayasa Mahkemesi olmak üzere bütün yargı organlarında görüşülen ve çeşitli kararlara vesile olan bu konu 274 sayılı Sendikalar, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunlarında değişiklikler yapılarak çözüme kavuşturulmuştu. Fakat, idarenin kanuni düzenlemelere uygun uygulama yapmaması, bu tartışmanın sonuçlanmasına imkân vermedi.

Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Sayın Zeyyat Baykara'nın başkanlık ettiği komisyonun hazırladığı ve basına intikal eden tasarı daha önceki kanuni düzenlemelerle işçi sayılanları memur durumuna getirmek amacına dayanmaktadır.

Bu son tasarı 657 sayılı kanunun 4 ncü maddesinde yeralan işçi tanımını kaldırmakta ve temel kaide olarak, devlette (belediyeler, mahalli idareler dahil) işçi çalıştırılmamasını, ayrıca KİT'lerdeki işçilerden bir kısmının memurlaştırılmasını öngörmektedir. Tasarı bu haliyle kesinlik kazanırsa kamu kurum ve kuruluşlarında halen daimi işçi olarak çalışan yaklaşık 500.000 kişi memur statüsüne geçirilecektir.

Basit bir statü değişikliği gibi görülen bu uygulama işçilerin emeklilik, kıdem tazminatı, ücret artışı, sosyal yardımlar, işin özelliğinden doğan çeşitli koruyucu sosyal güvenlik Haklarında aleyhlerinde önemli değişikliklere yol açacak, sendikalaşma, toplu iş sözleşmesi ve grev haklarından yoksun edilecektir. Memurluğa geçmek istemeyenlerle genel ve özel şartları memur olmaya elverişli olmayanların ise işine son verilmesine sebep olacaktır.

Eğer devlette işçi çalıştırılmaması kaidesi yasallık kazanırsa işçilik haklarından yararlanma özel kesimde çalışanlara inhisar eder ki, bu da Anayasa'nın eşitlik ilkesini zedeler, Öte yandan memurlaştırılacak olan işçilerin Sosyal Sigortalar Kurumu ile olan ilişkileri kesilip T.C. Emekli Sandığı Kanununun kapsamına girmeleri gerekeceğinden, bu da Kurumun giderek gücünü kaybetmesine yol açacaktır.

Değişik açılardan çeşitli sakıncaları olan böylesi geniş kapsamlı bir statü değişikliğini tasarı temel düşünce olarak Anayasa'ya dayandırmaktadır. Oysa Anayasa kamu hizmetlerinde çalışanlardan kimlerin işçi, kimlerin memur olacağını belirtmemekte; sadece 128. maddesinde devletin ve diğer kamu tüzel kişiliklerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin «memurlar» ve «diğer kamu görevlileri» eliyle gördürülmesini emretmektedir. Bu hükümden devamlılık gösteren bütün kamu hizmetlerinin memurlar eliyle görülmesi gerektiği anlamını çıkartmak mümkün değildir. Kaldı ki her kamu hizmeti görenin memur olmadığı «memurlar» ve «diğer kamu görevlileri» deyimleriyle belirtilmektedir.

Devletin ve diğer kamu tüzel kişiliklerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları «asli ve sürekli» kamu hizmetlerini «görev ve yetkisi olan» memurlar ve diğer kamu görevlileri yürütür. O halde bütün kamu hizmeti görenler asli ve sürekli kamu hizmeti ifa etmezler. Nitekim 68. maddede «işçi niteliği taşımayan kamu hizmeti görevlileri» deyimi vardır ki, bundan işçi niteliği taşıyan kamu hizmeti görevlilerinin de olduğu anlaşılmaktadır.

Nitekim Anayasa komisyonu (136 ve 139 ncu maddeler) raporunda mevcut olan «kamu hizmeti görevlileri» tanımı benimsenmemiş, bunun yerine genel idare esaslarına göre yürütülen asli ve sürekli kamu izmehtlerinin memurlar eliyle görülmesi ilkesi konulmuştur.

Anayasa'nın sözünü ettiğimiz 68, 123 ve 129 ncu maddeleri Anayasa komisyonu raporuyla birlikte incelendiğinde görülmektedir ki, kamu hizmetleri memurlar, diğer kamu görevlileri ve işçi niteliğini taşıyan kişilerce yürütülecektir.

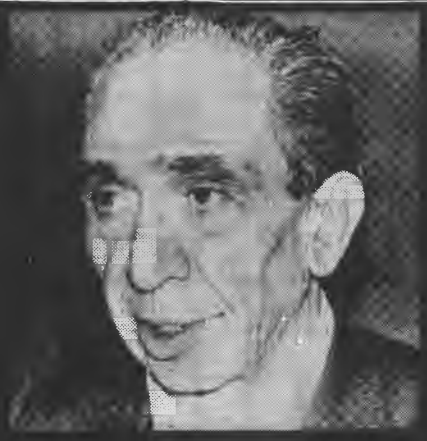
Emekliliklerine üç yıl kalanların işçi statülerini koruyabileceğini ve döner sermayeli devlet kuruluşlarında işçi çalışabileceğini kabul eden tasarı da, bütün kamu hizmetlerinin memurlar tarafından ifa edilmemesi gerektiğini göstermektedir.

TÜRK-İŞ'e göre işçi-memur ayırımının çözümü için yeni kanuni düzenlemeye ihtiyaç yoktur. En son 1897 sayılı kanunla 657 sayılı kanunda yapılan değişiklik ve bu değişikliğe uygun olarak Resmi Gazete'de yayınlanan komisyon raporu kamu kurumlarında kimlerin işçi, kimlerin memur statüsünde çalıştırılması gerektiğini göstermektedir. Yapılacak iş kişileri sıfatlarına uygun statülere yerleştirmektir.

"Bunlar iş kazası değil, iş cinayetleridir"

NOKTA'NIN KONUĞU / Kemal Özer

(Nokta Dergisinden)

1923 yılında Merzifon'da doğan Kemal Özer, 1941 yılından itibaren Ereğli Kömür İşletmeleri'ndebaşmadenci olarak çalıştı.1947 yılında Maden Başçavuşları Sendikası Başkanı oldu. 1950'de Maden Federasyonu kuruluşuna katıldı. 1959'da genel başkan seçildi. 1966 yılından bu yana 1979-82 yılları dışında Türk-İş Genel Başkanvekili olarak görev yaptı. Halen bu görevi de yürüten Özer, Merkezi Londra'da bulunan Uluslararası Maden İşçileri Federasyonu'nda Yönetim Kurulu üyesi olarak Türk ve Kıbrıslı Madencileri temsil ediyor.

Nokta: Zonguldak'taki son felaket, maden ocaklarındaki iş güvenliği konusunu yeniden gündeme getirdi. Sizce, ocaklar iş güvenliği şartlarına uygun mudur?

Kemal Özer: Kesinlikle uygun değil ve bu şartlarda uygun olması da olanaksızdır. Bir düşünün, 3008 sayılı iş yasasına göre hazırlanan ve 28 Mayıs 1953 tarihini taşıyan Maden Emniyeti Nizamnamesi, aradan geçen 30 yıla rağmen değiştirilmemiştir. 6305 sayılı Maden Yasası gereğince Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'na bağlı olarak kurulması gereken Maden Dairesi Başkanlığı Teşkilat Kanunu1954 yılından beri çıkmadığı için madenler tam anlamıyla denetlenememektedir. Eleman yoktur çünkü. Ve iş güvenliği müfettişi de yeterli değildir. 170 kilometrelik kıyı şeridinde, Zonguldak'ta bugün bir tek iş güvenliği müfettişi bulunmaktadır.

Nokta: Mevzuatın yetersizliğinden yakınıyorsunuz. Maden İşçi Sendikaları Federasyonu olarak bu konuda ne yaptınız?

Kemal Özer: Çağın teknolojik gelişmelerinin çok gerisinde kalan Maden Emniyeti Nizamnamesi'nin değişmesi için 1969 yılından beri Çalışma Bakanlığı'na başvuruda bulunuyoruz. İş yasaları kökten iki kez değişmişken ve bir üçüncü değişiklikle karşı karşıya iken, devrini tamamlamış bu nizamname yenilenmemiştir. Çalışma Bakanlığı'na bu konudaki son başvurumuz 15 Şubat 1983 tarihini taşımaktadır. İş yerlerinde "işçi sağlığı ve iş güvenliği ilkelerine uyulmadığı" gerekçesi ile Zonguldak'ta iki kez grev kararı aldık, 1976 ve 1979 yıllarında. İkisi de mahkeme kararıyla durduruldu, Yargıtay da durdurma kararını onayladı.

Nokta: Bu tür iş kazalarının meydana gelmemesi için Batı'da ne tür güvenlik önlemleri uygulanıyor?

Kemal Özer: Madencilik alanında meydana gelen iş kazalarında Kore, Malezya, Brundi'den sonra Türkiye dünyada dördüncü gelmektedir. Özellikle grizu kazalarında batılı ülkeler havalandırma önlemi alırlar. Dışarıdan sondaj yapılıp grizu gazı damarlardan dışarı alınır. Bizde bu teknik kesinlikle uygulanmıyor. Bu yöntemin ileri teknoloji istediği yolunda bir itiraz yapılacak olursa, pekala petrol arayabiliyoruz, derim.

Almanya'da, grizu infilakları ve yangınlar sırasında çıkan karbonmonoksit gazını engelleyen küçük bir maske dağıtılır maden işçisine. İşçi bu maskeyi yanında taşımadan ocağa inemez. Üstelik yeni bir yöntem de değil. Biz bu maske uygulamasına başlanması için 1962 yılında ilgililere başvurduk Fethi Çelikbaş İşletmeler Bakanı iken, bizim zorumuzla 3 bin maske getirtti ve dağıttırdı. Bu ilk ve son oldu. Ondan sonra bir daha verilmedi işçilere. Aslında insan hayatına değer verme sorunudur bu.

Nokta: 3 bin maske dediniz. Zonguldak'ta yer altında çalışan işçi sayısı ne kadar?

Kemal Özer: 30 bin işçi.

Nokta: Denetime dönelim. Zonguldak'ta Çalışma Bakanlığı adına bir tek maden mühendisinin denetçi olarak görev yaptığını söylediniz. Kaç işçiyi denetliyor bu tek görevli?

Kemal Özer: Ereğli Kömür İşletmeleri Müessesesi'nde çalışan 55 bin işçinin çalışma koşullarını denetliyor bir tek kişi.

Nokta: İşçi örgütü olarak üzerinize düşeni yaptığınızı söylüyorsunuz. Üzerine düşeni yapmayanlar var demek ki. Tablo onu gösteriyor.

Kemal Özer: Bakın, 1942'den 1978 yılına kadar Kandilli bölgesi Armutçuk ocağında meydana gelen grizu patlamalarında 92 işçimiz öldü, 99 işçimiz de yaralandı. Bu bir tek ocaktaki 36 yılın bilançosu.

İş kazaları bakımından madencilik sektörü ülkemizde ilk sırayı alıyor. Bu yıllardır böyle devam ediyor ve daha da edeceğe benzer.

Çünkü, madencilik sektöründe iş güvenliği yoktur. En başta mevzuat yetersizdir. Denetim yetersizdir. İşverene verilen cezalar da caydırıcı olmaktan çok uzaktır.

Nokta: Mevzuatı değiştirmekle görevli olanlar üzerlerine düşeni yapmadılar, yani?

Kemal Özer: Tabii. Madencilik sektöründe meydana gelen tüm ölümlerden ve kazalardan, bugüne kadar gerekli değişiklikleri yapmayan Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ile Çalışma Bakanlığı sorumludur. En başta bu bakanlıkları suçlamak gerekir. Her devirde bu işler uyutulmuştur.

1968 yılında Maden Emniyet Nizamnamesi'nin değiştirilmesi için Çalışma Bakanlığı bir tüzük hazırladı; görüşümüzü sordu. Biz görüş bildirdik. Ama tüzük kimbilir hangi sümenin altında unutuldu. Aynı şey iki kez daha tekrarlandı.

Nokta: Peki bu iş kazasından sonra...

Kemal Özer: Bir dakika! Bunlar iş kazası değil. Bunlar iş cinayetleridir. Ve biz, hepimiz, sanayinin çarklarının dönmesi, bizim ısınmamız, aydınlanmamız için yer altında ter döken insanların sorunlarıyla ilgilenmediğimiz için, bu kömürün ne pahasına üretildiğine hiç aldırmadığımız için bu cinayetlerden sorumluyuz.

Nokta: Haklısınız. Şöyle sorayım: Bu iş cinayetinden sonra, ölenlerin aileleri için Federasyon olarak ne yapacaksınız?

Kemal Özer: Etibank'ın Ankara Merkez Şubesi'nde 905 587 sayılı bir hesap açtırdık. Maden Federasyonu olarak bu hesaba 1 milyon lira yatırdık. Halkı ve çeşitli kuruluşları sorumluluk duygusunu paylaşmaya, yardıma çağırıyoruz.

Şimdi bir temennimiz var:

Bu son ve en büyük felaket ilgili bakanlıkların ve yasamanın gözünü açar inşallah. ●